

वामनादिकवींचे श्लोक.

नृहरिदर्पणे वामन कृत नृसिंहावतारचरित्र

प्रारंभः

श्लोक.

लेनीवृत्त.— नरहरिहरिरूपें कूरदैत्याविभक्ता । परमसुखभशांत
श्रीकरस्वात्मभक्ता ॥ स्वचरणशरणातें सौम्यही शीघ्रतोकीं । जननि
प्रथमनीकां मानिजे व्याघ्रतोकीं ॥ १ ॥

वेलंबित.— नरतनूमुखउत्कटकेसरी । कटितरीपिंवळापटकेस-
री ॥ परमसौम्यरमास्तदयांबुजीं । मजअसेवरूपेस्वदयांबुजी ॥ २ ॥

लेनी.— जयविजयअसेतेजावळेदोदितीचे । अस्तरइतरजाले
पुष्पपौत्रादितीचे ॥ प्रथमचिउपजेतोधाकुराबंधुहोतो । धरणि
धरवराहें मारिलाबंधुहोतो ॥ ३ ॥

नंगप्रयात.— बुडेस्मातचींउन्दूरीजोसमेला । तथाक्रोडरूपेंहिर
ण्याक्षमेला ॥ तथादूसराज्येष्टत्याअघ्नजाला । मनींक्रोधउत्पन्न
अत्यजाला ॥ ४ ॥

गता.— तोहिरण्यकशिपुप्रियभावा । कारणेंनिजतमोगुणभा-
वा ॥ दारववीलरितठोकुनिमांडी । द्वेषविष्णुचरणाप्रतिमांडी ॥ ५ ॥

कृती.— अजरअमरकायाआपुलीतोरकाया । तपकरिवरमा
गेधातयालोरकाया ॥ नमृतिमजहाणेहोचेतनाचेतनाहीं । मर-
णहरिंअसेंकींदीसरातींतनाहीं ॥ ६ ॥

गता.— त्यावरेंअमरमानवलोकीं । स्वामितोचिफळहेंअवलोकी ॥
देववृंदअवधाचपळाला । भीतिसर्वहितयाचपळाला ॥ ७ ॥

द्रवत्या.— तेदेवहीप्रार्थितिदेवदेवा । कींआपुलेंघेपददेवदेवा ॥ झाली
बहुबुद्धिअधीरवाणी । तोंबाकिलीहोअशरीरवाणी ॥ ८ ॥ कींहातपें
कीधुनिअज्जाला । त्यान्यावरेंसर्वअवध्यजाला ॥ तथापिमाहीन

चिदुर्धराया । गांजीलमाझ्याजयिंभक्तराया ॥ ९ ॥ प्रन्हादत्याचा-
 सतत्याकुमारीं । घडेजघींहेषमुकुंदमारी ॥ केव्हां असेंहोघिलही-
 असोसी । दुःखेंबहूतोसरवृंदसोसी ॥ १० ॥ ऐसीप्रतीक्षातुदयां-
 तदेवा । तोदैत्यत्याभागवतासदैवा ॥ पुरोहितांच्यासदनींचढेवी ।
 तेशीकवीती अतिनीचढेवी ॥ ११ ॥ एकेदिनींघेसतदैत्य अंकीं । तो
 स्नेहत्याचागणवेन अंकीं ॥ पुसेतयाभागवतोत्तमातें । कीं आवडे-
 जेंतुजसांगमातें ॥ १२ ॥ प्रन्हादबोलेसदनत्यजावें । तपोवनाला-
 गिंअगत्यजावें ॥ तेथेंभजावेंहरिच्यापदातें । जोआपदातेंहरिदे-
 पदातें ॥ १३ ॥ दैत्येश्वरा आवडिहेचिमातें । कींसेवणेंश्रीपुरुषो-
 त्तमातें ॥ त्यजूनविष्णूसभजेगृहानें । तोआपलानाशकरीस्वहा
 तें ॥ १४ ॥ दुःखार्णवींजोधरिकासयाची । चिंतातयालामगकासया
 ची ॥ नवीसरावेंचिकदापित्याला । प्रन्हादरत्यादिवदेपित्याला ॥ १५
 दुनविलंबित. — परिसनाअसरेश्वरहासिला । मगहाणेकवणेंशि-
 शनासिला ॥ शिकविलेंबरवेंअथवाजसें । वदतितेंचिमुलेंअसिं
 राजसें ॥ १६ ॥

भ्रजंग. — हाणेहाकरावागुरूनेंविचार । स्वयेंठाउकेलेंकुराकायचार ॥
 हरीआमुच्यावाइराचाभ्रकेला । तयाच्याजनींहाकुळींभेदकेला ॥
 १७ ॥ गुरूतेंअसेंदैत्यसांगोनिधाढी । तयागोष्टिहेवाटलीदेवधा-
 ढी ॥ भिऊनीमनींतर्कनानाकरीनी । तयापूसतीविप्रसामादिरीतीं ॥ १८
 शिरवरिणी. — अरेहेप्रन्हादगुरुपुसनिकोरुनिशिकसी । कसीहोतीप्र-
 ज्ञात्यजुनितिसनूंस्वैरठकसी ॥ स्वयेंतूझ्यापोटामधिलअथवाबु-
 द्धिउकळी । कळीतुत्याचीउगबलिकळीघेउनिकळी ॥ १९ ॥ हाणे
 श्रीप्रन्हादस्वपरहाणजेभ्यांनिउकळी । कळीईच्यामूळेंअसरप्रम-
 रींआणिसकळीं ॥ कळीतुत्याचीउकलिलकसीमोहरजरी । ज-
 नींऐशामूदींमतिनधरिनांविष्णुभजनीं ॥ २० ॥

मालिनी. — स्वपरहाणुनिज्याचीमोहितेस्वैरमाया । स्ववशकीरिति-
 लाजोषड्गुणात्तोरमाया ॥ नमिनभिभगवंताजोतुह्याआलेना ।
 स्वपरकुमतिभेदेनोचिआत्माकळेना ॥ २१ ॥ शिळाचुंबीलोभ्रम-

नितिसयेतांविजवच्ची । वच्चीतैसीमाझीमतिहिहरितेंत्यासकवच्ची-
॥ वच्चीपोथ्याच्यात्यातुहिअसररीतीशिकविता । विताव्यर्थेकाव्यें
अलवणहरीवीणकविता ॥ २२ ॥

इंद्रवज्रा . — प्रन्हादबोलोनिअसेंहिजाला । जालाउगाध्यानअधोक्ष-
जाला ॥ पुढेंनबोलेचिपुरोहितानें ॥ तातेंदिलाधाडुनिजोहितानें ॥
२३ ॥ तोबुद्धिकोपेंसवबलेहिजाची । जाचीह्यणोटाकिरुधाअजाची
॥ बाभूळहेचंदनकाननाशी । नाशीलभेटूनिनिरंजनाशी ॥ २४ ॥
प्रन्हादहाविष्णुकुठारदंड । दंडप्रसंगींअसराउदंड ॥ दैत्यांचियाचं
दनकाननाशी । नाशीलभेटूनिनिरंजनाशी ॥ २५ ॥

भुजंग . — भविष्यानुस्वरूपेवदेविप्रवाणी । नसेनर्जनाभर्जनालागिवा-
णी ॥ असेंदंडदुःशब्ददंडेंकरीती । पुन्हाशीकवीतीतयालोकरीती ॥ २६ ॥

इंद्रवज्रा . — बापासितोभेटवितांस्तानें । तातेंनिजांकावरिसुब्रतानें ॥
घेतांसरखावीनदिसेचिवाणी । वाणीवदेमानसमंजुवाणी ॥ २७ ॥

वसंतनिलका . — बाशीकलासिगुरुपास्तनिजोपसारा । साराअसोतु
जरुचेवदत्याचसारा ॥ गोष्टीवदेकुशलद्यावरिज्यापित्याला । त्या
लागतीलमधुरानकदापि त्याला ॥ २८ ॥

मालिनी . — श्रवणहरिकथेचेंकीर्तनींगातजावें । स्मरणचरणसेवाअ-
र्चनींहीभजावें ॥ नमनकरुनिदास्येंसरव्यआत्मार्षणातें । करि
तितरतिवाटेसारहेंआपणातें ॥ २९ ॥

पृथ्वी . — हिरण्यकशिपुस्वयेंपरिसतांअशीवैखरी । ह्यणेशुरुस्ततातु
झीकपटमित्रताहेखरी ॥ पुरोहितह्यणोनमीनजनअन्यहाभावदे ।
अजीसहजबुद्धिहेतवकुमारजेंजेंवदे ॥ ३० ॥

द्रुतविलंबित . — गुरुमुखेंनअरेजरिशीकसी । कुमतिउद्भवलीतुज-
हेकसी ॥ स्तह्यणोविषयांतसदापित्या । असिनबुद्धिनरासिक-
दापित्या ॥ ३१ ॥

स्वागता . — सारमानितअसेविषयातें । विष्णुभक्तिगमतेविषयातें
॥ नस्वयेंहरितयाप्रियवाटे । बोधिलातरिनयेचिसुवाटे ॥ ३२ ॥

भगवति . — सर्वप्रयत्नेंभजतीगृहातें । नसेवितीभागवतामहाते ॥

गृहव्रतीनेमनित्याजनंची । नगीष्टिहीघेभवभंजनाची ॥ ३३ ॥

इंद्रवज्रा .- हेतोगुरूपापतरूहणाचे । अंधासर्वेअंधतसेगणाचे ॥

देयीतिरुष्णीं गुरुतोचिसाच । श्रुत्यर्थइत्यर्थअसेअसाच ॥ ३४ ॥

उपजाति .- पशूजसेचावितिचाविल्यातें । पुनः पुन्हासेवितिसेविल्या

तें ॥ रुष्णींनक्षेत्रीतिकदापित्याला । प्रहादइत्यादिबंदेपित्याला ॥ ३५ ॥

भ्रजंग .- असावर्णितांवर्णितांश्री अजाला । पित्याच्याच अंकीं समा

धिस्थजाला ॥ अहोतोनिजांकावरूनीअभाग्यें । दिल्लीलोदुनील

भयजोपूर्वभाग्यें ॥ ३६ ॥

इंद्रवज्रा .- याचावधीजोचुलतासखारे । हात्यासपूजीतुहियासररा

रे ॥ दानेनखेंपर्वतशस्त्रपातें । माराह्मणेसत्वरनिरुत्रपातें ॥ ३७ ॥

मीबापमाझीनलगेचमाया । तोआवडेविष्णुकुळाधमाया ॥ हेंपां

चरेंवर्षचियाकुमारा । तोंहाअसासत्वरयासमारा ॥ ३८ ॥

उपजाति .- तेमारितीबापह्मणेचमारा । मारानलागेतरित्याकुमारा ॥

नतोडितेंखड्गुरुतेनभाला । भालागतेकींतमहोनभाला ॥ ३९ ॥ न

अग्निहीमाजिअहोजळाला । नमग्रहीतोकरवेजळाला ॥ उरावरी-

आदळिपर्वनातें । केलेउपायांतरसर्वनातें ॥ ४० ॥

वसंततिलका .- चिंतार्णवांतबुडतांअसुरोत्तमातें । वाटेतदा मर-

णयाचिनिमित्तमातें ॥ तोंनीतिनेंकरितिनेंहीजबोधराया ॥ कींबा

जवेधितनयोग्यमनींधराया ॥ ४१ ॥ राजाह्मणेमगतयाचपुरोहि-

तातें । कींयासन्यास्वसदनींशिकवाहितानें ॥ ऐसाकरात्वरिनकीं-

धरिलोकरीती । नेऊनितेहीजघरासतसेंकरीती ॥ ४२ ॥

इंद्रवज्रा .- तेथेंमुलेंजोंगुरुगेहवासी । तींयोजिलींसर्वजगन्निवासीं

॥ त्यादैत्यबाळागुरुहाचिजाला । जोदाखवीस्वात्ममुखींअजाला ॥ ४३ ॥

उपजाति .- मुलांसत्याविस्मयथोरवाटे । कींलागलाहाचिकसासुखा

दे ॥ तेपूसनीहेंतरियाह्मिजाला । गवेनदूतेंगुरुकोणजाला ॥ ४४ ॥

हुतविलंबित .- उमजलामजलाहरिज्यामुखें । गुरुचतोरुचनोत्तद

यींसुखें ॥ शिकवणेंकवणेंमजत्याचिना । निजपणींजपणींजडदविना ॥ ४५ ॥

उपजाति .- दैत्यार्भकांहाहितशब्दाटे । समस्तहीलागनित्यान्म-

वाटे ॥ हे सर्वही आधिकतांचि तातें । पाचारिलें क्रोधबशेंसता
तें ॥ ४६ ॥ गालिप्रदानीं न करूनि वाणी । वाणी वदे हो अपवित्र
वाणी ॥ ह्यणे स्वळा दैत्यकुळाधमातें । मारीन जोंतूं न भिशीच मा
तें ॥ ४७ ॥

इंद्रवज्रा. — मी कुद्ध होतां मज लोक सारे । भीती भिशी एक नतूंक सा
रे ॥ या शासना लंघि शि दुर्गमातें । कोण्या बळें सत्वर सांगमातें ॥
४८ ॥ प्रन्हाद बोले जगगांजितोसी । त्याच्या बळें आत्मपणें जि
तोसि ॥ रक्षी अनाथा मजला हरीतो । ज्याला असा बापचि सं
हरीतो ॥ ४९ ॥

वसंतति. — माझे तुझेचि बळ तो इतुकेचि नाही । त्याचेंच कीं बळ असे सक
ळाजनाहीं ॥ तूं शत्रु मानि शि तया अस्तर स्वभावे । तोटा किशील म-
गदे स्वसि आत्म भावे ॥ ५० ॥

उपजाति. — यागोष्ठि नें फार चित मजाला । घेरवडू बोले मग आत्मजा-
ला ॥ कींतूं मरू रच्छि शि तो निपात । स्वयें असे बोलसि सन्निपात ५१

द्रुतविलंबि. — त्रिभुवनेश्वर जो मज वेगळा । तुज गमे सकळाहुनि आ
गळा ॥ जरि दिसेल अरे मज रक्षणीं । वधिन त्याचि पुढें तुज ये क्ष
णीं ॥ ५२ ॥ जरि समर्थ असेल तुझा धणी । तरि तुझी पुरवील चितो
धणी ॥ परि वदे स्थळ कोणतया असे । ह्यणुनि गर्जत शब्द करीन से ५३

घनाक्षरी. — प्रन्हादाशी दैत्यघोर ॥ ह्यणे मज घोरघोर ॥ भीति बोलनां
समोर ॥ भेंन वाटे तू जन्मा ॥ तूंना तरुण किशोर ॥ पांचावरुषांचें पीर
॥ ह्यणशी साजण हे चोर ॥ नागविनी मजला ॥ बोल बोलशी निरवट
॥ मरों पाहसी फुटट ॥ मृत्क आलासे निकट ॥ नाही तूज समजला ॥
तुझा मी प्रत्यक्ष काळ ॥ हा कायारू न विशाळ ॥ अरे तुझारक्षणाळ ॥
लपे जाणों लाजला ॥ ५४ ॥ अरे तुझा कोठें देव ॥ ह्यणे सर्व वास्तु देव ॥ -
विश्वपतीं स्वयमेव ॥ तंतू तोचि वसतो ॥ दैत्य ह्यणे अरे थांब ॥ गो-
ष्टी ठेवीला बलांब ॥ मज समोर हा रवांब ॥ येथें कैसा असतो ॥ ह्यणे
स्तंभदारु रूप ॥ दारु मध्यें चित्स्वरूप ॥ थीजलें तथापि तूप ॥ रस
तो न भासतो ॥ नरि दिसेना कां मज ॥ ह्यणे भजोनी समज ॥ प्रत्यक्ष

हो अधोक्षज ॥ दिसेना तो दिसतो ॥ ५५ ॥ स्तंभीं दिसतसे जाण ॥ ऐ
 सें बोलतां सजाण ॥ दैलें घेतलें उद्गुण ॥ सिंहासनावरुनी ॥ खवळ
 लाउच्छंखळ ॥ दांते दांत रवायखळ ॥ ह्यणी रवांवासी निखळ ॥ ख-
 ड्मुष्टी धरुनी ॥ तेचि समयीं कठोर ॥ बहु भयंकर थोर ॥ ध्वनी उठे-
 महाघोर ॥ मोठ्या बळें करुनी ॥ ह्यणे असुर विखळ ॥ कोण गर्जतो
 प्रबळ ॥ पाहेच हूंकडेचळ ॥ लोचनासिपसरुनी ॥ ५६ ॥ ध्वनी उठला
 अखंड ॥ व्यापी ही पखंड खंड ॥ वाटेकरी खंड खंड ॥ बह्यां डविदारु
 नी ॥ दिग्गजांचे चंड चंड ॥ भग्न होती शंढादंड ॥ लेंडे राकिती उदंड ॥
 पायु वायु सारुनी ॥ भ्याले दैत्य भंड भंड ॥ दान वेद्र मुंड मुंड ॥ होती त्यां-
 चे पिंड पिंड ॥ रोमांच उभारुनी ॥ रात्रिंच रकळ भंड ॥ झाले बंद थंड-
 थंड ॥ जेव्हां सिंह रणशौंड ॥ निघे हाकमारुनी ॥ ५७ ॥

शिरवरिणी. — असेरे तो कोठें तुज बहु जयाचे भरवसे । वसे सर्वा रायीं स्थि-
 रचर पटीं न तुगवसे ॥ दिसेना को स्तंभीं मज दिसतसे तो नरहरी । ह-
 री तो दुष्टाचे त्वरित मद जो एकचि हरी ॥ ५८ ॥ असे स्तंभीं ऐसा श्रव-
 णिंपडतां शब्द असुरा । सरापानीं मज स्वहित विषयीं जो निदसुरा
 ॥ सराधीश द्वेषें करुनि दट खड्गें क्षय करें । करें हाणी मुष्टीबळु निख-
 ळ रवांवा स निकरें ॥ ५९ ॥

स्वागता. — स्तंभ तो अवचिनाचिकडाडी । अलुजांड अवघेंचिकडाडी ॥

अलुजादित्दद्यान धडाडी । कालमेघ शतनादगडाडी ॥ ६० ॥

उपजानि. — खरीकराया निज भृत्यवाणी । आणी स्वकीं व्याप्तिसहीन
 वाणी ॥ स्तंभीं सभे अद्भुतरूपदायी । मनुष्यनासिंहतनूचदायी ॥ ६१ ॥

घनाक्षरी. — मुखसिंहाचें उल्लट ॥ नरतनूजे विकट ॥ होय नरसिंह प्रक-
 ट ॥ विधिवररक्षणी ॥ बाहू बहूचंड चंड ॥ काळदंड से उदंड ॥ ज्वाळा
 तोंडांन अखंड ॥ चंडरश्मी रेंक्षणी ॥ नखें वज्रें शीं तिरखट ॥ दातीं-
 शब्द खटू खटू ॥ जीभ चंचळ चोरखट ॥ जाणोरखटू दक्षिणी ॥ कुं-
 डलें मंडितगंड ॥ अंगी बाणलें श्रीखंड ॥ त्दद्याचें खंडखंड ॥ दै-
 त्याचें तथाक्षणी ॥ ६२ ॥

द्रुतविलंबित. — मनुजरूपनखे नरकेसरी । कनकवर्णकटीं पटकेसरी ॥

सकलसृष्टि करून शकेसरी । प्रकट होय असानरकेसरी ॥ ६३ ॥

मालिनी. — पसरदमुखमोठें आंतदाढाकराळा । परमचपळजिह्वा
खड्ग जैसा निराळा ॥ नयनयुगुळ जाणों तापलें हेमपाणी । बहु
भुजनरवशस्त्रें देखिलाचक्रपाणी ॥ ६४ ॥

उपजाति. — सिंहावरीत्या मगदैत्यहस्ती । धांवेंगदा घेउनिथोरह-
स्तीं ॥ पतंग अग्नीवरि जेविजातो । हाणी गदा घोर अधोक्षजातो ॥ ६५ ॥

द्रुतविलं० — विधिवरप्रतिपाळक जो हरी । नदिवसांतनिशीतहिसंहरी
॥ ह्यणुनि युद्धनिशामुखितो करी । मगवधीबुडतां रविलो करी ॥
६६ ॥ अमरतो मरतो अतिलो करी । चपळतो पळतो धरितां करी ॥

उरखळाखळाघबलक्षणीं । विलपतीलपती स्फुरत्याक्षणीं ॥ ६७ ॥

वसंत तिलका. — आश्चर्यहें नृहरिमानुनियामहास्यें । सक्रोधहास्य
करिउत्कट अट्टहास्यें ॥ तोंझांकलेनयनभीतिमनीं निघाली ।
मांडीवरी हरिअशासधरूनियाली ॥ ६८ ॥

द्रुतविलंबित. — नधरणीवरिमृत्कनवानभीं । वरअसाह्यणबूनिच
तो नभी ॥ निजतनूवरत्यारबळशोरवरा । विरिधरूनिकरी वरतो
खरा ॥ ६९ ॥

ऋजंगप्रयात. — नगेहीं नबाहेरियालागिंदारीं । बसेउंबरापोद-
त्याचें विदारी ॥ सजीवें अजीवें मरेनानसाची । चिरूनी नखें तो क-
री गोष्टिसाची ॥ ७० ॥

द्रुतविलंबित. — चुळबुळेनिसटे करितां नडी । अस्फुरतो हरिकाटुनि
आंतडीं ॥ उदरफाटुनिघालितसेगळा । करिस्रमंगळदेव अयं
गळा ॥ ७१ ॥ चिरुनि वारण गंडजसाहरी । अस्फुरमारुनि शो-
भतसेहरी ॥ दिनिजतोगजकेशव कंसरी । इतरसाम्यकरून-
शकेसरी ॥ ७२ ॥ दिनिजयूथपजोमृतिपावला । अस्फुरवारण
यूथहि धांवला ॥ मृतकनेंदकळुनि धरातळीं । वधितया हरि
लात बुक्यातळीं ॥ ७३ ॥ पदतळें किति एक नखें करें । तुडविले
दनुजेन्द्रभयंकरें ॥ अस्फुरनाथनृपासन त्यावरी । हरिबसेपरि
कोपनसांवरी ॥ ७४ ॥ स्तविनिदेव अजीकनकांबरा । अस्फुरमा

रियत्या ह्यणतीबरा ॥ परिण आवरिकोपरमापती । सभयलोक
चतुर्दशकांपती ॥ ७५ ॥

स्वागता. — प्रार्थितां अमरसागरजाते । सावरूनि कनकांबरजाते
॥ जायपाडकिनि एकरमाते । तोगमे भयचराचरमाते ॥ ७६ ॥

द्रुतविलंबित. — परततां कबरांबरनावरे । पदरही हृदयावरिवावरे ॥
स्मरणभावनशीघ्रतिचावळे । नयनचंचळजीमहिचावळे ॥ ७७ ॥

शिरवरिणी. — मग प्रन्हादाते ह्यणनि अवघे भक्तपरमा । रमा ब्रह्मा-
रिव न्न स्वकृत विभक्तोपाभ्युपरमा ॥ रमाकांतायेना तुजविणरूपा
दैत्यदमना । मनाच्या विश्रामा त्वरित करिगा कोपशमना ॥ ७८ ॥

उपजाति. — ज्याला भिती देव विरंचि पद्या । प्रन्हादत्याच्या धरिपाद
पद्या ॥ जो वंदिला वंदित सर्वभूते । करीतया दंडवत प्रभूते ॥ ७९ ॥

स्वागता. — बाळकें स्वचरणां बुरुहाते । वंदितां प्रभुजगद्गुरुहाते ॥ ऊ
चलोनि अवलोकुनि ठेवी । मस्तकीं अभय हरत कठेवी ॥ ८० ॥

शिरवरिणी. — करस्पर्शें जालें परमस्वरुप्या दैत्यतनया । नया संसा
राचें स्मरण उरलें त्या स्फुटितनया ॥ नयाने त्रीं दोहीं स्ववति ननिघे-
शब्दसगळा । गळादाटे प्रेमें त्वरित हरिघे मोहुनि गळा ॥ ८१ ॥

वसंतति. — प्रन्हादत्या उपरि होउनि सावधान । प्रेमें स्तवी त्रिभुवन-
शय्यानिधान ॥ ब्रह्मादिसात्त्विकतया कळसी न देवा । मोतो ह्य
णे अस्तरराजस वासुदेवा ॥ ८२ ॥ भक्ती करूनि तुजगाय अधो
क्षजाला । जाला शिंतू स्वपददायक त्यागजाला ॥ मारूनि नक्र
गति देहिरदातयाला । चाला गिमी स्तवित सें वरदातयाला ॥ ८३ ॥
भुजंगप्रयात. — मुखानूनि नक्राचिया कुंजराशी । जसें सोडवीलें रु
पा पुंजराशी ॥ मला सोडवीलें तसें वासुदेवा । पित्याच्या करा पा-
सनी वासुदेवा ॥ ८४ ॥

उपजाति. — प्रन्हादत्यादिकरी स्तुतीनें । अर्पितृसिंहास सरस्वती-
नें ॥ कृपातया ऊपरि देवदावी । यानंतरें तेचि गमेवदावी ॥ ८५ ॥

इंद्रवज्रा. — ऐशा स्तुतीनें हरितुष्ट झाला । बोले रूपेनें अस्तरात्मजा
ला ॥ कीं वर्णितां या निगमागमाते । संतोषलों मी वरमागमाते ॥ ८६ ॥

शिरवरिणी०— ह्यणेथी प्रन्हाद प्रभवचन हें लोभकर जी । रजीं मातें घा
लीं झणि ह्यणुनियां शब्दवरजी ॥ रजीं यापायांच्या सरवकवण ना-
हीं मजहरी । हरीदुःखें सारीं तवगुणकथा श्रीनरहरी ॥ ८७ ॥

स्वागता०— अंतरींधरुनिपूर्ण निरीक्षा । पाहतोसि निजभृत्यपरीक्षा
॥ अन्यथास्वजनभावचनाशी । कां वदे करुणया वचनाशी ॥ ८८ ॥

इंद्रवज्रा०— स्वामीसजो वेंचिल का म्यवाणी । वाणिज्यतें भक्तिहि दीन-
वाणी ॥ वाणीचकीं सेवक वेतनाचा । निष्कामतो पंथ पुरातना
चा ॥ ८९ ॥

द्रुतविलंबित०— ह्यणसि मागचि जीं कमलावरा । त्वरितदेतरिया-
अमलावरा ॥ किमपिही उपजेचन कामना । करिअसें विधि-
च्या जनकामना ॥ ९० ॥

इंद्रवज्रा०— प्रन्हादशब्दीं हरितुष्ट लाहो । घ्यावा ह्यणे आजिय-
थेष्ट लाहो ॥ लक्ष्मीपतीचें मनमोहरीतो । बोलीं प्रशा त्यास वदेहरी
तो ॥ ९१ ॥

वसंततिल०— ऐसेंतथापिजिसिंधुचियाचपाळीं । पाळीस्वभूमिफ
ळहेतुशियाकपाळीं ॥ पाळीतुझी ह्यणुनि सर्ववसंधराया । रायातु
झ्या इतर योग्य नव्हे धराया ॥ ९२ ॥

शार्दूलचिक्रीडित०— एकाह नर चौकड्या कलिरुत त्रेतायुगहापरीं ।
हें मन्वंतर एककाळ इतुका जो होय याऊपरी ॥ प्रन्हादादुकीं युगें
अधिकही कांहींतु झ्याशासनीं । पृथ्वीसर्व असो ह्यणे नरहरी ये
बैससिंहासनीं ॥ ९३ ॥

इंद्रवज्रा०— त्यामाजिं माझी स्मरहे कृपाकीं । यापूर्विल्यापातकपुण्यपा
कीं ॥ उद्दिग्दुःखीं नसरवीं स्पृहाही । ऐसें प्रसावें अतिनिस्पृहाही ॥ ९४ ॥

शिरवरिणी०— स्पृहोद्गंग्यागेसरव असरवहो भोगभलता । न्दता प्रा
रब्धाची अशिव जरितां डी कुशलता ॥ वदे प्रन्हादानें हरिकुशल-
भोगासमजगा । जगामध्यें ऐसें तुहिसकळ मद्भक्तमजगा ॥ ९५ ॥
जडींही निद्रूपाकपटपट तंतू समजगा । जगामध्यें पाहे धरिसमन-
हारा न भजगा ॥ जगाया या लोकीं भजनगुणगातो सतनरे । नरेन्या

च्या पायें जनभवनदी पार उतरे ॥ ९६ ॥

इंद्रवज्रा०— देमुक्तिही भक्तिहि भक्तराया । देभक्तिही अन्य जनातराया ॥ प्रज्ञादमायां धरि शासनार्ते । अंगी करी नात नृपासनार्ते ॥ ९७ ॥

द्रुत विलंबित०— स्वपितयासन हो अधमागती । ह्यणवुनी विनवीशि ॥ ३१ ॥ मागती ॥ हरि ह्यणे सुत ज्यास असा असे । सगति पावति पात किही असे ॥ ९८ ॥

स्वागता०— एकवीस निज पूर्वज सारे । उद्धरी सुत वितां तुज सारे ॥ स-
त्क्रिया करित थापित याची । म्यात नृचिरिलि ज्यापित याची ॥ ९९ ॥
ये रितीं निज कृपा अवलोका । दावुनी नरहरी निज लोका ॥ जाय हे च-
रित लोकतराया । ठेविलें भवनदी उतराया ॥ १०० ॥ भक्ति मुक्ति-
असिदार व विभक्ता । वामनें मननया अविभक्ता ॥ अर्पितां करुनि
अर्पण सारें । पाहतो नृहरि दर्पण सारें ॥ १०१ ॥

इति वामन विरचितो नृहरि दर्पणः संपूर्णः.

ऋषिपत्न्यारव्यान प्रारंभः

श्लोक .

शिरस्वरिणी— मलज्जांची न ज्जा हरि परिहरी आश्रमजनी । असीं-
गोपी वस्त्रें हस्तांनी वस्त्रांनी शक्रजनी ॥ स्वभक्तानां ही नरनभ-
जनी याहुनि वग । हूजस्त्री प्रेमें हें स्फुटक गिन मूलाय दुवरा ॥ १ ॥
ह्यणूनी गोपींचीं वरद वसनं जे दिनि हरी । हूजस्त्री भक्ती हीं प्रकट
दिवसीं त्या करि हरी ॥ स्वकांतांतें विप्रस्तविनि निज धिक्कार कथि-
ती । कथाब्धी मध्ये याच तुरजन जैन लमथिती ॥ २ ॥

मालिनी— करुनि न मन कृष्णातें कथातत्त्वचाचे । कथिन गुणहि कांहीं
त्या मधें माधवाचे ॥ नभजत हरि जाले भ्रष्ट योरहि जाती । प्रिय
हरि अवकांतें त्याच मुक्ती सिजाती ॥ ३ ॥

स्वागता— भवरे हरुनि जीं वरदानें । गोपिकांस दिधलां वरदानें ॥ धां
वले सपशु गोवंळ मारे । काय हा जन ह्यणे वळ सारें ॥ ४ ॥

भ्रजंगप्रयातः— सिदोन्यानपेतांचिदाकूनिजाती । सवें आपलात्या
चतुष्पादजाती ॥ मिळायाखरेनेंमृगांकाननातें । असेधांबलेगो-
पतेंकाननातें ॥ ५॥

मालिनी— हरिहिबहुपहाटेदूगोलावनातें । ह्यणउनिपशुपाळीं
मांडिलेंधावनातें ॥ जसिदिल्लिगमनाज्ञागोपकन्यांसदेवें । च-
हुंकडुनिमिळाळींगोपवृंदेंसदेवें ॥ ६॥

स्वागताः— जायत्यांसहहरीपरभारा । दावितद्रुमशिरींपरभारा ॥
हेह्यणेतुरुपरार्थचिसारे । धन्यमानवदयाळुअसारे ॥ ७॥हे
परार्थकविलासकळांचे । देहभूरुहवरांसकळांचे ॥ घेकरेंव-
दतहेंफळपानें । सेवितीपशुतृणेंजळपानें ॥ ८॥

भ्रजंगप्रयातः— सभाग्यातरूच्याफुलांपलुवांतें । स्वयेंघेवदेयेरि
तींबलुवांतें ॥ रुपायुक्तनम्रांवरीहातटाकी । बसेत्यांतळीं
भानुकृत्यातराकीं ॥ ९॥ असादूरिराकूनिरदावनातें । हरीये
उनीधेनुवृंदावनातें ॥ बसेदेखुनिपुष्पिताकाननातें । गडीसे
वितीश्रीमृगांकाननातें ॥ १०॥

वसंततिलकाः— तेथेंक्षुधेंकरुनित्यापशुपाळकानीं । हेघानलीवि
नवणीव्रजपाळकानीं ॥ कीं प्राण आजिअजिभूकबळेंहरीते । दे
ऊनिअन्नबहुतृमिकरींहरीते ॥ ११॥

उपजातिः— ह्यणेहरीचेधुनियज्ञशाळा । समीपजहेंदिसतेविशाळा
॥ स्वर्गानिमित्तेंयजनंकरिती । तेथेंअसेअन्नअनेकरीती ॥ १२॥
ह्यणालआहींपशुपाळजाती । तेथेष्टशास्त्रज्ञमहाद्विजाती ॥
मागोंकसेंअन्नतयांद्विजांतें । याबेंपरीत्येंनिजपुण्यजातें ॥ १३॥
तरीस्वयेंजानतुह्मीनसारे । मागामदाज्ञेंचकरुनिसारे ॥ कींना
ममायेंममअग्रजाचें । सांगातुह्मींसेन्यममग्रज्याचें ॥ १४॥नि
रोपऐसापशुपां सजाल । तेमागतीअन्नतयांद्विजांला ॥ ते
धूनिकींसन्निधवृष्णागम । आलेस्वयेंविश्वमनोभिराम ॥ १५॥

इंद्रवज्राः— हेथोरकोणहीहिनयासमान । द्यावाचयाच्यावचनास-
मान ॥ द्याअन्नऐसेंजरिसारवाटे । आह्यासलावाअथवासरवाटे

उपजाति— हें आइकीलें वसुधासरांनीं । नमान्यकेंलें तहिं पामरांनीं
॥ नेदूं असें ही परिने हिजाती । नबोलतां गोपनिराशजाती ॥ १७
रुनांत ऐसा पशुपाळकांनीं । निवेदितां घेवजपाळकांनीं ॥ लक्ष्म
निमाया करिमंदहास । केल्याजिणें मोहमहामहास ॥ १८ ॥

वसंततिलका— बोले पुन्हा हरितयां प्रति लोकराती । कीं यज्ञ एक न
वृतांत दुसरा करीति ॥ प्रार्थ्या अशाच तुझि जाउनि विप्रदारा । त्या
अन्न देति लतुह्यास महाउदारा ॥ १९ ॥ अत्यंत मी प्रिय जयांस
जगन्निवास । ज्यांच्या मतीस मज माजि सदानिवास ॥ माझ्या
कथा बहु रूची परिसोनिकांनीं । ध्यानीं निहीं बसविलें मज बा-
यकांनीं ॥ २० ॥ स्नेहस्वभाव सहज स्वतः एव साचा । तत्रापि वा
समज माजिच मानसाचा ॥ तो मीं असें जवळि हे परिसां निवाणी
। देतील अन्न बहु त्यान करुनि वाणी ॥ २१ ॥

उपजाति— ऐकोनि हें शब्द अगाध वाचे । गडी पुन्हा धांवति माधवाचे
॥ ते यज्ञशाळेंच मधें ठिजाती । तों पत्नि शाळें प्रतिगोपजाति ॥
२२ ॥ विप्रस्त्रिया सारुनि पाकसारा । ध्याती मुकुंदा जगदेक -
सारा ॥ अळंकृता मौक्तिक माणिकांनीं । मनीं सखीं माधव आ-
णिकांनीं ॥ २३ ॥ देखोनि यांते हरिदास त्यानें । नमो ह्युणोनी
नमिती सत्यानें ॥ सन्मान देऊनि अन्न करीती । आला हरी हें श्र-
त ते करीती ॥ २४ ॥

शिरस्वरिणी— द्विजांच्या पत्न्या होवचन वदतों हें मनि धरा । तुझीं प्रे-
मं चिनीं स्मरत असतां ज्यागिरि धरा ॥ स्वयें आला आहे बहु ज-
वळितां येथुनि हरी । तयाद्या अन्नें जो स्वजन जठरा ग्री परिह-
री ॥ २५ ॥

स्वागता— ऐकतां निकट आगमनातें । नावरेच अनुरागमनातें-
॥ अन्न षड्रसचतुर्विध जाती । घेउनी हरिस सन्निध जाती ॥ २६ ॥
शिरस्वरि— समुद्रातें उंच स्थळिहुनि भिळों जाति सरिता । सखाब्धी
तें जातां त्वरित चितशः प्रेम भरिता ॥ पिता पुत्र भ्राता जितिस-
निवारी निजपती । तन्हीं गेल्या जे ध्ये पशु पजन युक्त व्रजपती २७

तरीं कालिंदीच्या सुललित अशोकद्रुमवनीं ॥ स्वगोपाळां मध्ये क-
रिषदरजे धन्य अवनी ॥ गडीगाती कीर्तिस्तवितवडिला बंधुसबळा
॥ पहाती तो दृष्टी करुनि अबळा भाग्यसबळा ॥ २८ ॥

द्रुतविलंबित- वन अशोक तरून वपलुवीं ॥ रुचिर त्यांत सहाग्रज ब-
लुवीं ॥ हरिदिसे शक येरिनि बोलतो ॥ परिमनीं परमार्थ सरबोलतो ॥ २९

शिरवरिणी- अशोकाधीरांच्या तनुवरि सुशोभा पदलुवीं ॥ नरवीं श्री-
हृष्णाच्या अभिनवनवीजे प्रनिलुवीं ॥ हरी तेथें क्रीडे ह्यणुनिरस ऐ-
सास्ववतसे ॥ अशोकांचे जेथें कथि शकन वे पलुवनसे ॥ ३० ॥ पदां
दोंची व्याख्या प्रकटचि दिसे पलुवपदीं ॥ नयामध्ये वर्ते प्रथम पदनं-
दात्मजपदीं ॥ नखें त्याचीं त्याचे लवमुनि असें सूचवितसे ॥ भले घे-
तो येथें लवपदरसाची चवितसे ॥ ३१ ॥ हरी तेथें क्रीडे करुनि नटवे-
षासमिरवे ॥ घनश्यामादेहीं मणिमय अळंकार बरवे ॥ गळां माळा
कर्णावरिच अलकीं उत्पल कळ्या ॥ पहातां त्या रूपा उठति मनि सं-
तोष उकळ्या ॥ ३२ ॥

मालिनी- सजलजलदगात्रें त्यांतर त्वें सुवर्णे ॥ झळकति वसनें ही वी-
जजाणों सुवर्णे ॥ मृदु तनुवरि नानापीत आरक्तचित्रें ॥ पशुपक-
रिनि तें शीं रेखिलीं जेविंचित्रें ॥ ३३ ॥

स्वागता- अंडकोटिहि धसून नटांचा ॥ त्यांचिया तनुसवेष नटांचा ॥
श्रीकरें फिरवितो कमळातें ॥ नाशितो स्वजनशोक मळातें ॥ ३४ ॥

पृथ्वी- अशोक तरुच्या तळीं फिरविचुर्तुळ श्रीहरी ॥ सरोजकरि शून्य
तें स्वजनशोक जाणों हरी ॥ असे विविध भावजे शक कथारसीं सू-
चवी ॥ वदेल किती कोणते परि अशा तयांच्याचवी ॥ ३५ ॥ पळांत
अति उत्तमें स्तवति आपल्या जे पळें ॥ ह्यणुनि हरि सूचवी श्रवणदा-
वितां उत्पळें ॥ उदारपण ज्यां पळां ह्यणुनि उत्पळें ते कवी ॥ मनीं ह-
रिच वामनीं परम अर्थ हा सूचवी ॥ ३६ ॥

वसंतनिलका- ऐकोनि जो स्वहृदयांत चिरे खिला हो ॥ प्रत्यक्ष तोचि
नयनीं हरि देखिला हो ॥ आलिंगिला निजमने प्रभु त्या सत्यांहीं ॥
केले तया उपरि वंदन त्या सत्यांहीं ॥ ३७ ॥

मालिनी- श्रुतिसहिवदवेनाजोत्पदीकेशवाचे ॥ पुसितिकुरळकेशीं
पायत्याकेशवाचे ॥ पदकमळयुगीत्याश्यामळाभृंगमाळा ॥ मि-
रवतिसखतेव्हांस्थावराजंगमाळा ॥ ३८ ॥

उपेंद्रवज्रा- हरीह्यणेकीं तुह्यविप्रदारा ॥ महांसभाग्यापरमाउदा-
रा ॥ पहावयापातलियानमाते ॥ अलभ्यजोमीत्रिदशोत्तमाते ॥ ३९

उपजानि- जडाअनर्थानसमानसाचा ॥ जोअर्थतोमीप्रियमानसा-
चा ॥ सर्वासहीगोडचिवाटलोकीं ॥ श्रीनीसहेएकचिवाटलोकीं ॥ ४०

वसंततिल- आत्माचतोपरममीह्यणऊनिमाते ॥ जाणोनि संतभज-
तीपुरुषोत्तमाते ॥ जेहेतुवर्जितमनाव्यवधानसाची ॥ तेस्वात्म-
भक्तिमजअर्पितमानसाची ॥ ४१ ॥

द्रुतविलं- सकळ आत्मनिमित्तचिआवडी ॥ जननदर्थसमस्तहि
सावडी ॥ किमपिहेतुनसोनिहितोप्रिय ॥ क्षणभरीपरिहोयन-
अप्रिय ॥ ४२ ॥

शिरवरिणी- स्वयेंस्वात्मानोहाहरिह्यणउनीपावनकळे ॥ नघेतां-
भक्तीचापरमनिजसद्भावकळे ॥ स्वभुक्तीसुक्तीचेंविरजणनि-
मित्तप्रियपणा ॥ विलंबेंसिद्धीच्याउडविरुचिनेभक्तिरूपणा ॥ ४३

वसंतनि- स्वात्माचरुष्णाह्यणुनीप्रियज्यांसवाटे ॥ हेदोनिकंठक
तयासनत्यासूवाटे ॥ भक्तीसहेतुअरुचीसनिमित्तकांहीं ॥ कां
आढबेलसकळात्मउपासकांही ॥ ४४ ॥

पृथ्वी- ह्यणुनिह्यणतोहरीकुशळअर्थदर्शीअसे ॥ स्वबोधतनु-
तेंमलाह्यणतिहानिजात्माअसे ॥ स्वभक्तिचअहेतुकींकरिनि
हेतुजेथेंसरे ॥ नअप्रियकधीअसेंज्यवहिनत्वहीवोसरे ॥ ४५ ॥

उपजानि- अशाप्रियातेंपुरुषोत्तमाते ॥ पहावयापातलियानमाते
॥ हेंचुक्तकींमीप्रियमानसाचा ॥ सर्वांप्रियांमाजिसमानसाचा ॥ ४६

मालिनी- तनुमनविषयांचासर्वजोपसारा ॥ अनृतचिपरिमाझा
त्यामध्येव्यापसारा ॥ लहरिहितृषितातेंगोडतेजीवनानें ॥ प्रि-
यसकळहिकेलेंम्याजगज्जीवनानें ॥ ४७ ॥

शिरवरिणी- प्रियेंसारींज्याणेंप्रियपरमतोहोशभजना ॥ असा-

मीत्यामास्यातुहिंगवसिलें प्रेमभजना ॥ असें जे हें केले बहु उ-
चित वाटे मज परी ॥ पती जेथें तेथें गमन करणें एतदुपरी ॥ ४८ ॥
तुह्मी जावें जेथें स्वपति करिती देवयजन ॥ प्रियांच्या योगें ते करि-
तिल समासी द्विजजन ॥ स्मरवाच्या या गोष्टी वदत स्मरवदे श्री हरिप-
री ॥ बहु कुंशी जाल्या गमन बदला जें तदुपरी ॥ ४९ ॥ बहु कुंशी जा-
ल्या श्रवण पडतां हें द्विजसत्या ॥ जळातें नें त्रांच्या पुस्त निवदती
श्रीपतिसत्या ॥ अहाहा देवातूं परम करुणा सागर हरी ॥ तथाही
मध्ये हें नवल उठली क्रीडल हरी ॥ ५० ॥

वसंततिलका- हे शब्द योग्य न तुतें पुरुषोत्तमातें ॥ मिथ्यानको क-
रुतुझ्या निगमागमातें ॥ वायां न जाय निज भक्त असी स्ववाणी ॥
साची करूनि न करी करुणो सवाणी ॥ ५१ ॥

शिरवरिणी- पदांपासीं आलों चरणनिज निर्माल्य तुळसी ॥ धराया
माथां जे दकलिसि पदें तें अतुळसी ॥ पती पुत्र भ्राते स्म दजन लं-
घूनि सकळा ॥ निघालों त्या आही गति न तुज वांचूनि विकळा ॥ ५२ ॥

वसंततिलका- अंगी करील न पती न पितान बंधू ॥ आह्यासितूं चग-
नियावरि दीन बंधू ॥ ज्याच्या पदा जवळि लोळणि या प्रकारें ॥ द्या-
वें न अंतर अशा अजिनिर्विकारें ॥ ५३ ॥

द्रुतविलंबित- पदजयांस तुझें परमागती ॥ त्यजिसित्यांस अतः पर-
मागती ॥ वदसियावरि शब्द झणी असा ॥ ह्यण पदां जवळी चतु-
ही असा ॥ ५४ ॥ करुनि हास्य ह्यणे हरिकांपती ॥ त्यजिति सर्व तु-
ह्या सचिकांपती ॥ धुवुनि ते तुमच्या पदपंकजा ॥ पितिल ते अतिपा-
वनपंकजा ॥ ५५ ॥ किमपि दोष तुहां सकदा पिते ॥ पतिन लाविति
आणिसखे पिते ॥ सकळ ते सहबंधु सहोदर ॥ स्मरति हे तुमचे गुण
सादर ॥ ५६ ॥

पृथ्वी- अ हे तुमच्या द्विजां स्वरुत पुण्य सांटाकिती ॥ तुह्यांस स्मर-
वंदिती न भिहुनी कुलेंटाकिती ॥ ह्यणूनि तुहि जागृहात्य जुनि शी-
घ्रया आग्रहा ॥ ह्यणे हरिकरामनीं स्वपद भक्तिच्या संग्रहा ॥ ५७ ॥

भुजंग प्रयात- पडे भक्तिजें शीमनाच्या प्रसंगें ॥ न साधे न सीमाशि-

या अंगसंगें ॥ मनीं ध्यामलासर्वपावाल मातें ॥ स्मरा अंतरीं सर्व
सर्वेत्तिमातें ॥ ५८ ॥

द्रुतविलंबित- शुकहृण्णे हरिची असि वेंखरी ॥ द्विजसत्यामनिं मानु-
नियारखरी ॥ परतल्या अवघ्याच मरवाल्या ॥ अशान अर्पुनितें स-
स्तरवाल्या ॥ ५९ ॥ द्विजनलेशहि वाड्ढ मांनि ॥ परमसादर त्यां-
सत्त्वानिती ॥ दिधलि सद्यजिला परमागती ॥ स्मरतिनी सहि माग-
नि मागती ॥ ६० ॥

वसंतति- जातां हरीजवळि ए कसती पतीतें ॥ जे सांपडे हरिमनींच
समीपतीतें ॥ ध्यानीं दिसे ननु सुटे सहलिंग देहा ॥ सारूप्यमोक्ष
निजतीस मुकंद देहा ॥ ६१ ॥ देखो निवृष्णपदभक्तिचिया प्रतापा ॥
स्वान्याय आठविति पावति विप्रतापा ॥ धन्यत्ववर्णितिया अबळा-
जनाचें ॥ सान्निध्यज्यास घडले भवभंजनाचें ॥ ६२ ॥

द्रुतविलंबित- शुकहृण्णे द्विजते अनुतापले ॥ स्मरतिजे अपराधहि आ-
पले ॥ स्तविति आपुलिया अबळाजना ॥ जिहिंसद न्निदिलें भवभं-
जना ॥ ६३ ॥

वसंतति- श्रीकांतभक्तिअवलोकुनित्या सत्यांची ॥ ते वारली परम
संमति त्यां सत्यांची ॥ यात्तागिं वानिति अशा अबळापणानें ॥ धि-
कारिती निजगुणां सह आपणानें ॥ ६४ ॥ विश्वं भ्रमत्रिभ्रवने श्वर
विश्वपाळी ॥ तो मागतो ह्यणुनियां स्फुरधेनुपाळीं ॥ सांगीतलें न-
हित्यां दिधलें न कांहीं ॥ तें अन्नने उनिदिल्लें निजबायकांहीं ॥ ६५ ॥

इद्रवज्जा- आह्मीं गुरूसर्वजगाहिजानी ॥ दाऊजना मार्गतसें चिजाती
॥ ऐशासही जे करिते भ्रमाया ॥ ते या हरीची तरवे नमाया ॥ ६६ ॥

वसंतमिलका- माया असी ह्यणुनिजे बदतों जनानें ॥ ते हीन सो स-
मजलों भवभंजनाचें ॥ मायायती सहिकरी भ्रमविष्णुमाया ॥ जी-
वत्वजी करुनि तोचि धरीरमाया ॥ ६७ ॥

शिरवरिणी- पहाहोनारीचें हरिचरणपद्मप्रियपण ॥ द्विजां आह्मां
नाहीं पदतपशुजे मृदकूपण ॥ अहोज्यासज्ञानें जननमरणाचा उ-
परम ॥ स्त्रियां च्याठार्ह तो द्विजहृण्णति आश्चर्यपरम ॥ ६८ ॥

वसंततिलका— संस्कारजोह्निजपणीं अबळांसनाहीं ॥ ज्यालानसेगुरुगृहीं सदुपासनाहीं ॥ ऐशासभक्तिअशिअंबुजपाणिजीची ॥ आह्याअशांद्भिजवरांसहिवाणिजीची ॥ ६९ ॥ ज्या अंगनाकधिनआचरल्यातपातें ॥ सोसूनि वर्षहिमआणिक आतपातें ॥ ऐशांसभक्तिनिज अहूयलाभवार्ता ॥ जोमुक्तिमार्गपददारवितोभवार्ता ७०

शिरवरिणी— अहोआह्मीशास्त्रें पढतपदत्याचें विसरलों ॥ पद्येंदिव्याजानांपतितगृहकूपींचसरलों ॥ ह्यणूनीअन्नाचेंमिसकरुनि आह्यासहिहरी ॥ मुखेंगोपाळांच्या स्मरणनिजदेविस्मृतिहरी ७१

स्वागता— अन्यथात्रिभूवनेश्वरसाचा ॥ कायतोक्षुधितअनरसाचा ॥ मानवीतनुधरुनिहरीतो ॥ सत्कथाकरुनिबंधहरीतो ॥ ७२ ॥

शिरवरिणी— अनंतेंब्रह्मांडें धरुनिहिअनंततुलनसरे ॥ स्वयेंतोहेयज्ञक्षितिहिमखजीमाजिपसरे ॥ यदूच्यावंशींतोतनुधरुनिआहे ब्रजजनीं ॥ कळोनीहीऐसेंमतिनभरलीरुष्णाभजनीं ॥ ७३ ॥ ज्याकाळींकाळत्रिगुणमयहोऊनिवसतो ॥ ऋतूयज्ञातेंजोनिगमविधिवेव्यांगवसतो ॥ यदूच्यावंशींतोतनुधरुनिआहेब्रजजनीं ॥ कळोनीहीऐसेंमतिनभरलीरुष्णाभजनीं ॥ ७४ ॥ पृथिव्यादिद्रव्येंसकळमखहव्येंमखवपती ॥ स्वयेंजालाज्यांतत्रिभूवनमयेंसर्वखपती ॥ यदूच्यावंशींतोतनुधरुनिआहेब्रजजनीं ॥ कळोनीहीऐसेंमतिनभरलीरुष्णाभजनीं ॥ ७५ ॥ स्वयेंजोहामंत्रऋतुसकळतंत्रऋतुपती ॥ रमाज्याचीपत्नीभूजगपतिपर्यंकूपती ॥ यदूच्यावंशींतोतनुधरुनिआहेब्रजजनीं ॥ कळोनीहीऐसेंमतिनभरलीरुष्णाभजनीं ॥ ७६ ॥ स्वकांतासत्संगेंकरुनिअनुतसद्भिजपरी ॥ नगोलेदुःसंगेंहरिपदपहायातदुपरी ॥ स्वदेशाचाकंसक्षितिपतितयाचेंभयमनीं ॥ अभाग्यानीकलोंह्यणउनिचआलस्यगमनीं ॥ ७७ ॥

भूजंगप्रयात— सभाग्यास्त्रियानिर्भयात्यापदातें ॥ पहातांपहापावल्यासंपदातें ॥ करीनीजन्हींशोकऐसेद्भिजाती ॥ नन्हींकंसधाकेंनभेटोसजाती ॥ ७८ ॥

वसंततिलका— धर्मार्थकामपुरुषार्थअसेप्रसिद्ध ॥ पावोनिहेपु-
रुषमाधुरविप्रसिद्ध ॥ भक्तीविणेहरिचियागुणतेउडाले ॥ त्या
च्यास्त्रियातरलिया नरतेबुडाले ॥ ७९ ॥

द्रुतविलंबित— पुरुषतेअबळाअतिउत्तमा ॥ जरिअनन्यभजेपुरुषो-
त्तमा ॥ नरनखेनररूपजहोखरा ॥ प्रियमुकुंदनसेव्यजयांखरां ॥
८० ॥ पुरुषतोभजनांअबळाजना ॥ शरणवामनत्याभवभजना
॥ ह्यणतसेहरिलापुरुषत्वरें ॥ मनिंधरीततयापुरुषत्वरें ॥ ८१
कृषिपत्याख्यानसमाप्त

जटायुस्तुति.

प्रारंभः

मालिनी— रघुपतितनुवाटे स्पष्टचिह्नस्तुतीतें ॥ स्मरनकथिनभा-
षेयाजटायुस्तुतीतें ॥ स्तवितजशिचगुंफाश्लोकधारीद्विजाती
॥ तस्मिन्नचिलरीकावामनाख्यद्विजाती ॥ १ ॥

पुष्पिता० प्रथमह्यणतसेजटायुवाचें ॥ अगणितसद्गुणसद्गुणार्ण
वाचें ॥ क्षितिरजहिजन्हींधरूनिमोजी ॥ परिनगणीगुणत्याक-
रूनमोजी ॥ २ ॥ प्रकटगुणकरीजगींरमाया ॥ नमनतयातुजनि-
त्याअप्रमेया ॥ प्रथमउपजतांअनादिमाया ॥ ह्यणविसिआद्य
नलिंपसीभ्रमाया ॥ ३ ॥ जगउगळिगिळीकरीस्थितीतें ॥ नि-
रखिअद्यास्थितआत्मतास्थितीतें ॥ रमतिमुनिमनेंसचित्स्व-
रूपी ॥ परमतयांसविरामरामरूपी ॥ ४ ॥ परपरमपरेशजीव
भूतें ॥ सकळहिजोतुजत्यानमूंविभूतें ॥ हरगरननिवेधरूनि
चंद्रा ॥ ह्यणुनिजपेतुजनित्यरामचंद्रा ॥ ५ ॥ अवधिरहितजो-
त्करवस्वरूपी ॥ नयनिंसरूपदिसेतन्हींअरूपी ॥ निजपरमउ-
पाधिसारमाया ॥ करिविभ्रदृष्टिकसीतिलारमाया ॥ ६ ॥ धरु
नितनुसमस्तहीउपांगें ॥ तदधिंवसेप्रभच्याकृपाअपांगें ॥ नि-
जअगुणपणींअसीस्वमाया ॥ ह्यणुनिस्सूत्रविरामआगमा

या ॥ ७ ॥ दशमुख अतिदुःखदेकरेंद्रा ॥ ह्यणउनिहो अवतार
यानरेंद्रा ॥ भवभयनुरवी अनादिकांहीं ॥ निजस्वरबदेचनुरान
नादिकांही ॥ ८ ॥ नरवरशरचापहस्तराम ॥ त्रिभुवनसुंदरजो
मनोभिराम ॥ वरदपरमजोवरप्रदाते ॥ नमिनमित्यानुक्षियाच
जीपदाते ॥ ९ ॥ त्रिभुवनरमणीयरूप साचें ॥ मननिबवी अनुत-
प्ततापसांचें ॥ तनुजसियसुनासुनीलपाणी ॥ पुरविअभीष्टय-
थेष्टचापपाणी ॥ १० ॥ स्वरतरुतळिराम बैसलाहे ॥ अभयअसें
स्मरणा रसद्यलाहे ॥ चरणशरण येतित्यांस पाहे ॥ नमिनजया
रघुनंदनीं रुपाहे ॥ ११ ॥ भववनवणवाचनामसाचें ॥ नुरविल
लेशहि शोषतामसाचें ॥ विगतरजजपोनिनामधेया ॥ स्मर-
तअसोपदहें मनामधेया ॥ १२ ॥ रतसतनकसूनि रामनामीं
॥ विशदतया समजावितों मनामी ॥ वरदपरमजेत्रिलोचना-
दी ॥ रघुवरदैवत त्यांसही अनादी ॥ १३ ॥ शरणजनदयाळु
देवदेवा ॥ स्मरतिजयासशिवादिसर्वदेवा ॥ दनुजपतिअसं-
ख्य संहरीतो ॥ परमदयाळु तथापिजोहरीतो ॥ १४ ॥ वधिअ-
स्वरअसंख्यचापपाणी ॥ तनुयमुनेंनिलजेविनीलपाणी ॥
जशिवबहिणसांवळी यमाची ॥ दनुजबधीतनुतेरघून्मा-
ची ॥ १५ ॥ अस्वरहरदयाळुसर्वदेवा ॥ रघुपतिदैवतजेमहा
सदेवा ॥ अशुभसकळशीघ्रसंहरीतें ॥ रघुपतिनामभजोत-
याहरीतें ॥ १६ ॥ जडमतिभवभावनाविरेना ॥ रघुपतिनो ब-
हुदूरिहोस्फुरेना ॥ परिहरितिमुनींद्रजेअहंता ॥ जवळितयां-
सिदशाननादिहंता ॥ १७ ॥ भवजलधितरावयाउपाय ॥ त्रि-
भुवनिंएकचिनावरामराय ॥ ह्यणनुनिरघुनंदनातयाळा ॥ शर-
णअसेस्वपदप्रदातयाळा ॥ १८ ॥ शिवगिरितनयामनींनिवा-
स ॥ प्रियतरत्यांउभयांजगन्निवास ॥ स्वरवरदनुजेंद्रहीपदा-
ते ॥ भजतिनयांप्रभुदेखसंपदाते ॥ १९ ॥ गिरिधरिभधितां
सुधांबुधीतें ॥ शरणतयातुजमीदयांबुधीतें ॥ स्वरवरदसुधा
सरांसपाजी ॥ चरितजगींसुचरित्रतेहूपाजी ॥ २० ॥ परधन

परदारवास नाही ॥ परजनमत्सरही जयास नाही ॥ परहितचि
 जयास्वलाभरामा ॥ तवपदसेव्यतयां मनोभिरामा ॥ २१ ॥ सु-
 खपरगुणवैभवं करूनी ॥ त्यजुनिममत्वसमत्व हें धरूनि ॥ भ-
 जनिजन असे मनोभिरामा ॥ शरण भित्या तुज अबुजासरा-
 मा ॥ २२ ॥ विकसितमुखपद्महास्यमंद ॥ स्वस्व मनोतिलसू-
 चवी अमंद ॥ स्मरत भजत इंद्रनीळनीला ॥ क्रमिति भले दिवसा-
 स यामिनीला ॥ २३ ॥ स्मरति सुलभ त्यां सरामचंद्र ॥ स्वजनसू-
 रवर्णव नित्य पूर्णचंद्र ॥ गुरुवरसकळां गुरूंस देवा ॥ रघुपति
 वृंगतिसज्जनांस देवा ॥ २४ ॥ अमळकमळशुभ्र त्यास मान ॥
 प्रभुनयनद्वयभेद त्यां समान ॥ कथिनिगम रहस्यजो विधी-
 ते ॥ करिनिमित्त द्रजनाचिया विधीते ॥ २५ ॥ हरिहरविधिरूप
 तीनभेद ॥ त्रिगुण उपाधिगुणें स्वयें अभेद ॥ बहुघट जळिं सू-
 र्यबिंबलाहो ॥ ह्यणुनि तुझा समतीस आत्मा लाहो ॥ २६ ॥ स्त-
 वितितुजचि अबुजासनादी ॥ त्रिदशपति स्तुतिपात्र तूं अना-
 दी ॥ सकळस्वरेश तूं चि देवा ॥ स्तवित असें ह्यणुनि देवदेवा
 ॥ २७ ॥ त्रिभुवनिं हि समान वस्तुतीते ॥ त्यजुनि कुरी सरमान व-
 स्तुतीते ॥ अनृतगुण अपक्व कुंभपाणी ॥ अमरपति स्तुतिपा-
 त्रचापपाणी ॥ २८ ॥ रघुपतितनु सेंदरत्वकोटी ॥ रतिपतिपा-
 वति कायकोटिकोटी ॥ करुनि घडि घडी अनंगरखोटी ॥ घडि-
 लविधीत हिं साम्य गोष्टि खोटी ॥ २९ ॥ शतच शतसमार्ग ज्यां-
 तनाना ॥ निगम असे करिती जगींतनाना ॥ रघुपति बहुदूरि
 बोधरीती ॥ श्रुति अतिबाधक ना जे हीं धरीती ॥ ३० ॥ ह्यणुनि
 निगमोक्त भावनाही ॥ विफल जईरघुराज भावनाही ॥ यति-
 पति हृदयारविंदवास ॥ प्रभुसघडे जहिं तो जगन्निवास ॥ ३१
 ॥ रघुपतिविण अन्य कामनाही ॥ यतिपण्ये रितितें फुकामनां-
 हीं ॥ करुनि परिहरीतनु अमाते ॥ धरुनि हि कायचतुर्थ आ-
 श्रमाते ॥ ३२ ॥ वसति हिरघुराज भक्तगेही ॥ रघुपति भक्तिनि-
 रूपिती उगेही ॥ तहिं हिन उपदेश गुह्यवाटे ॥ यतिपति चाल-

तिजातित्याचिवादे ॥ ३३ ॥ यतिपण बहुतांस देतिवाचे ॥ यतिपति
ते निजभक्त राघवाचे ॥ पति यतिसदिसे जगन्निवास ॥ तरि म्हण
वे यतिनाथ हृन्निवास ॥ ३४ ॥ अधनपति धनाढ्य जेविराजे ॥ य-
तिपति विन्न असें जनीं विराजे ॥ कनकरघुपती अकिंचनाचें ॥ जग
नगरूपतयाच कांचनाचें ॥ ३५ ॥ रघुपति भवभावना हरीतो ॥ ह-
रिजड दुःख म्हणूनि कीं हरीतो ॥ पदवि परमदेस्वसत्तमाते ॥ शर
ण जरायुतया रघूत्तमाते ॥ ३६ ॥

उपजाति:- ऐशा स्तवें राघवतुष्टला हो ॥ देत्या जरायूस यथेष्ट लाहो ॥
प्रसन्न त्याला रघुराज जाला ॥ देतो स्वयें हे वर अंडजाला ॥ ३७ ॥

भुजंगप्रयात:- म्हणे राम कीं जाय माझ्या पदाते ॥ सरवें भोगि सु-
क्तीचिया संपदाते ॥ तुझे स्तोत्र हें सर्व लोकांस तारू ॥ असें बो-
लतो जो भवां भोधि तारू ॥ ३८ ॥

उपजाति:- बोले जरायू प्रतिजो स्ववाचा ॥ तो शब्द ऐसा प्रभुराघ-
वाचा ॥ तराल ज्याणें तुष्टि लोक सारे ॥ थारे न तो बोल मनीं क-
सारे ॥ ३९ ॥ अगा खगा वर्णिल या स्तूतीतें ॥ पावेल तो जे परवस्तु
तीतें ॥ लाघेल माझ्या निज आकृतीतें ॥ सारूप्यरे निश्चित त्या
कृतीतें ॥ ४० ॥

द्रुतविलंबित:- लिहुनि सादर घे अथवा स्तव ॥ हिजवरा पद त्यास
हिवास्तव ॥ पठनही करि या सरव हेतुतें ॥ गति नयासहि हो ज-
सि हे तुतें ॥ ४१ ॥

वियोगिनी:- असि राघववक्त्रवैखरी ॥ अति हर्षे खग आधिके खरी ॥
रघुनंदन साम्यसंपदा ॥ धरि पावे श्रुतिपूजिता पदा ॥ ४२ ॥

स्वागता:- राघवें स्तुतिस या वरदानें ॥ श्रेष्ठता बहु दिली वरदानें ॥ अ-
र्थ तोचि कथि वामनवाचा ॥ लावुनी रसिक हो मन्त्र वाचा ॥ ४३ ॥

उपजाति:- वीकेन अर्थानुभवस्तूतीचा ॥ अर्थांत बोध प्रियवस्तूती-
चा ॥ रासींच हे शेष पलंगसेजे ॥ समर्पिली गति विहंगसेजे
॥ ४४ ॥ ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे अवनिकांडे जरायुस्कतिः
समाप्ता ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४५ ॥ ॥

वामनकृत भरतभावप्रारंभ.

द्रुतविलंबित- करुनि बंदन जानकिनाथका ॥ भरतभाव निरोपिन आ-
यका ॥ जननि राकुन रामपदीं निघे ॥ स्मरुत तो मति हे समजोनि
घे ॥ १ ॥

मालिनी- भरत जबळि नाहीं मातुल-ग्राम-वासी ॥ भरत-जननि धाडी
कानना राघवासी ॥ दशरथ मृत झाला राम जातां वियोगें ॥ तृण-
हुत दिसांचें अग्निच्या जेवि योगें ॥ २ ॥ मग भरत वसिष्ठें आणि-
ला जो अयोध्ये ॥ नगरि गतधवा ते आणि निर्वीर्य योद्धे ॥ जन
मृतसम देखे हेतु कांहीं कळेना ॥ जननि-कृत-कुचेष्टा बुद्धितें आ-
कळेना ॥ ३ ॥

उपजाति- वृत्तांत सांगे भरतासि माय ॥ स्वानंद जीचा त्रिजगीं नभा-
य ॥ भेदूनि वक्षस्थळ शब्द तीचा ॥ करी महाक्षोभ महामतीचा
॥ ४ ॥ जाळील तीतें निज-दृष्टि-पातें ॥ पाहे असा हालविनाच
पातें ॥ म्हणे अहो पापिणि पापरूपे ॥ जखो तुझे तोंड जडस्व-
रूपे ॥ ५ ॥ जाळीन हें तोंडचि जाण आधीं ॥ मुखें ज्या देसि अ-
नंत आधी ॥ न माय तूं वैरिण होसि साची ॥ माझे मनीं भाव
रबरा असाची ॥ ६ ॥ केला तुवां देखत भर्तृ-घात ॥ क्षणें तिगारा
रचिल्या तिघांत ॥ शत्रुघ्न मी लक्ष्मण राम जोडे ॥ राजा तिजा तीं
स अनर्थ जोडे ॥ ७ ॥

द्रुतविलंबित- गिरिवनाप्रति रामरमापती ॥ दवडिल्यावर मृत्यु-मु-
खीं पती ॥ निजविला मज हे विधवा धरा ॥ म्हणसि भोग अयो-
ग्य वसुंधरा ॥ ८ ॥

भुंजगप्रया- वना धाडिलें जेधवां रामराया ॥ तुवां हेतु केला स्वभती
मराया ॥ अहा रामसीता अशा दंपतीतें ॥ वना धाडिलें मारिलें
कांपतीतें ॥ ९ ॥

मालिनी- नकळत पतिताचें खादलें अन्न ओकी ॥ तर पतित नव्हे

तो पापरूपे अहो कीं ॥ म्हणुनि उदरिं तूझ्या देह हा जन्मला मे
॥ त्यजिन तरि मला हें पाप तूझें न लागे ॥ १० ॥

वसंतति०:- हे अग्नि-तापित घृतांत तनू तळेना ॥ प्रत्यक्ष तो कधिं
हि पावक आतळेना ॥ रामापराधिनि सुतास शिवेल कां जी ॥
घे ब्राह्मणोत्तम न अंत्यज-पात्र-कांजी ॥ ११ ॥

इद्रवज्जा:- राजर्षियोगें निजधर्मपूतें ॥ जीं कां स्वधर्में बधिती रिपू-
तें ॥ शस्त्रें न तीं आतळतील मातें ॥ खद्गधर्म-संभूत-नराधमातें १२

वसंतति०:- मारील सैद्य मज खायिन त्या विखातें ॥ कीं पापिचास
निज-पातक जेविं खातें ॥ तूं पापिणी त्वरित जासिल शैरबासी
॥ होसी सदा निरय-दारुण-लोक-बासी ॥ १३ ॥

घनाक्षरी:- अहो केकई हें काय ॥ केलें तुवां हाय हाय ॥ न म्हणवे
तूज माय ॥ जन्मोजन्मीं वैरिणी ॥ १४ ॥ सर्व जगदभिराम ॥ बना
धाडिला तो राम ॥ केलें विख्यात कुनाम ॥ कीं हे पति-मारिणी
॥ १५ ॥ तुझ्या बधे न अधर्म ॥ तुज मारावें हा धर्म ॥ परि निंदील
हें कर्म ॥ राम पाप-कारिणी ॥ १६ ॥ नाही तरी प्राण आज्य ॥ तुझें
घालुनियां प्राज्य ॥ जालुनियां सामराज्य ॥ दाखवितों करणी १७

शालिनी:- धिक्कारूती गोष्टि मातेसि सांगे ॥ कौसल्येच्या ये गृहासा-
नुरागें ॥ त्यातें देखे जेधवां राम-माय ॥ श्रीरामाचा शोक लोकीं न
माय ॥ १८ ॥

रथोद्धता:- मोकळा करुनि कंठ तेधवां ॥ आठवूनि मनिं जानकी-धवा
॥ ते रडे भरतहीतसा रडे ॥ जोवरी नयन होति कोरडे ॥ १९ ॥

भुजंगप्र०:- म्हणे बांसरा घात झाला असा रे ॥ तुझ्या माउलीचेच हे
खेळ सारे ॥ वृथा धाडिला राम माझा बनासी ॥ नदरवां शके त्याज-
गज्जीवनासी ॥ २० ॥ अरे राघवें व्यापिले लोक सारे ॥ तरी नाबरे शो-
क माझा कसारे ॥ तृषाक्रांत डोळे घनश्याम-रामा ॥ पहायास रे
सर्व-लोकाभिरामा ॥ २१ ॥

स्वागता:- जानकी जनकराज-कुमारी ॥ पाय कोमळ जिचे सकुमारी

॥ चालली जसि बना अनवाणी ॥ बोलली करकटा जन-वाणी ॥

२२ ॥ सूनु सूनहि बनाप्रति जाती ॥ आणि जे जित असेल कुजा ती ॥ मानवी तनु पशूंत गणावी ॥ ते शिळा परि सजीव म्हणावी ॥ २३ ॥

द्रुतविलं०- भरत शोक अनेक तिचे असे ॥ परिसतां मग बोलत तो असे ॥ जननि गोष्टि समस्तहि हे खरी ॥ परिस ये विषयीं मम वैखरी ॥ २४ ॥

उपजाति०- मी ब्रह्महत्या-शत पाप लाहें ॥ ठावें असे लेश जयीं मला हें ॥ खड्गें वसिष्ठासि अरुंधतीतें ॥ बधीं जईं वाउक हें मतीतें ॥ २५ ॥

भुजं०- म्हणे राममाता अरे वासरा मी ॥ तुझा जाणतें प्रेम उल्हास रामीं ॥ तुला रामसेवेविणें काम नाही ॥ न राज्यादिकांची ज्या कामना ही ॥ २६ ॥

स्वागता०- तों वसिष्ठ बदला भरतातें ॥ राम-पाद-निजलाभ-रतातें ॥ पाळिं यावरि समस्त धरा हे ॥ राजनीति करिं सावध राहें ॥ २७ ॥

वसंतति०- रायें तुतेचि दिधलें स्तनूपासनारे ॥ संपूर्ण तूं जननिची करिं वासना रे ॥ शब्दार्थ हे न कळती गुरु-लाघवाचे ॥ साचे म्हणूनि पद आठवि राघवाचे ॥ २८ ॥

घनाक्षरी०- म्हणे भरत हा राम ॥ त्राहें त्राहें मेघश्याम ॥ वसिष्ठहा गुरुनाम ॥ तोही मज कोपला ॥ २९ ॥ अंतरले तुझे पाय ॥ तथा राज्याचे उपाय ॥ सांगे मज हाय हाय ॥ नव्हे गुरु आपला ॥ ३० ॥ अग्नि-तुल्य बाटे राज्य ॥ मज जाळिल साम राज्य ॥ बरी ऋषी घाली आज्य ॥ त्याणें जीव तापला ॥ ३१ ॥ दावीं सत्वर चरण ॥ किंवा स्वामी दे मरण ॥ तुझ्या नामाचें स्मरण ॥ त्याचा भव संपला ॥ ३२ ॥

उपजाति०- स्मरोनि ऐसें रघुनंदनातें ॥ त्या राघवाच्या पदबंधनातें ॥ जावें असा भाव धरूनि साच ॥ बोले वसिष्ठाप्रतिही तसाच ॥ ३३ ॥

वसंतति०- राजाधिराज रघुराजचि एक जाणा ॥ पाहों चला सकळ जाउनि त्या सृजाणा ॥ आह्मी समस्त जन किंकर राघवाचे ॥ जें रामनाम जपतां अजि नित्य वाचे ॥ ३४ ॥

भुजंगप्र०- विना राक्षसी कैकयी काननातें ॥ चला सर्व पाहूं मृगांका-ननातें ॥ प्रयत्नेचि घेऊनि घेऊं गृहातें ॥ न येतां संपूर्ण शरीरें स्व-

हाते ॥३५॥

इंद्रव०- येणार ते या अथवा नकांहीं ॥ राहेन मी हें न घडेचि कांहीं ॥
॥ बोलोनियां स्पष्टचि बोलिला हो ॥ शोकांतही घे प्रभुनाम-लाहो ॥३६॥

उपजा०- हा राम हा राम असेंचि वाचे ॥ चित्तांत पाय प्रभु-राघवाचे ॥
त्यजी कुलाचार्यहि राम-वाटे ॥ कीं तो गुरू त्यास गुरू न वाटे ॥३७॥

इंद्रव०- येणार ते या अथवा नकांहीं ॥ शब्दांत या अर्थ सरबोल कांहीं ॥
कीं जो गुरू अंतर राम-पायीं ॥ पाडी त्याजावा गुरु तो उपायीं ॥३८॥

उपजाति वृत्त- श्रीरामहि टाकुनि राज्य मातें ॥ जो घे-
म्हणे त्या ऋषिसत्तमाते ॥ गुरुल कैचे तरि मी उपेक्षा ॥ करीन त्या
ची न मला अपेक्षा ॥३९॥ या कारणें या अथवा न काही ॥ राहेन
मी हें न घडेचि कांहीं ॥ ऐसी उपेक्षा बदनीं बदे तो ॥ श्लोकांत या व्या-
सचि भाव देतो ॥४०॥ नाही तरी या अथवा न काही ॥ गुरूस बोले-
ल घडेल कांहीं ॥ रामानिमित्तें गुरुही त्याजावा ॥ बाक्यांत भावार्थ
असा भजावा ॥४१॥ रामानिमित्तें जननीस दाकी ॥ पाणी नणी रा-
ज्य नदी-तटाकीं ॥ लंघूनियांही गुरुसंगतीतें ॥ पावे अहो दे गुरु
ज्या गतीतें ॥४२॥

द्रुत विलंबित- गुरुविणें न घडे परमागती ॥ गति शक्कादि गुरूसचि
सागती ॥ परि गुरू करि अंतर राघवीं ॥ न गुरु तो ठक दांभिक लाघ-
वी ॥४३॥

उपजाति- तो बाप जो राघव-भक्ति दावी ॥ तसीच जी मायहि
ते बदावी ॥ जो राम दावी गुरु तोचि साच ॥ श्रुत्यर्थ-इत्यर्थ अ-
से असाच ॥४४॥ वसिष्ठ घे राज्य म्हणे न साच ॥ परंतु भावार्थ
नव्हे तसाच ॥ त्याच्या परीक्षार्थचि बोलिला हो ॥ त्याहूनि आयीं
मुनि बोलिला हो ॥४५॥ आज्ञा गुरूची अवघे करीती ॥ सच्छि-
ष्य ते लोक अलोक रीती ॥ परंतु त्याच्या वचनें तयातें ॥ न दाकि-
ती सत्पद दानयातें ॥४६॥

स्वागता- राम तोचि गुरु भेद असेना ॥ भिन्नभाव तरि राम दि-
सेना ॥ राम दाकि म्हणणेंचि गुरूचा ॥ त्याग आत्म-सरब-क-

ल्यतरूचा ॥ ४७ ॥

इंद्रवज्रा.— तूं राकि माझ्या वचनेंचि मातें ॥ शब्दे अशा जो गुरुस-
त्तमातें ॥ राकील शिष्याधम तो गणाबा ॥ राकी न जो उत्तम तो
म्हणाबा ॥ ४८ ॥

स्वागता.— राम न ल्यजि तईंच गुरूतें ॥ न ल्यजी स्व-सरवकल्प-
तरूतें ॥ जो असें वचनही नमनी तो ॥ श्रीगुरू न मनिंही नमनीं
तो ॥ ४९ ॥

वसंततिलका.— लंघूनि शब्दहि असा गुरु तो उपेक्षी ॥ शिष्यासि त्या
मग कसा गुरु तो अपेक्षी ॥ जो रामनिष्ठ गुरुनिष्ठचि निर्विकारें ॥
सोडी वसिष्ठ भरतासि त्या प्रकारें ॥ ५० ॥

उपजाति.— म्हणे परीक्षार्थचि राकि मातें ॥ तसा म्हणे राकि र-
घूत्तमातें ॥ उल्लंघितां शब्दचि इष्ट वाटे ॥ म्हणोनि लागे ऋषि
वर्य वाटे ॥ ५१ ॥

द्रुतविलंबित.— प्रकरणीं पुढिल्या गुरुराज तो ॥ भरत संगतिनेंच
विराजतो ॥ जरि पथीं गुरु होय समागमीं ॥ तरिच राम मिळे निग-
मागमीं ॥ ५२ ॥

उपजाति.— वसिष्ठ तो आणि समस्त माया ॥ रामार्थ लाकूनि स-
मग्र माया ॥ सेना प्रजा सर्वहि त्याच वेळे ॥ जातीं जसे लंघिति
सिंधुवेळे ॥ ५३ ॥

वसंततिलका.— पायीं निघे भरत सानुज रामवाटे ॥ रामाविणें इतर
इष्ट न काम वाटे ॥ माथां जलामुकुट बल्कल नेसला हो ॥ श्रीराम-
वेष बदनीं प्रभु-नाम-लाहो ॥ ५४ ॥

स्वागता.— राम-बल्कल-जटादिक रीती ॥ वेष तो उभयबंधु क-
रीती ॥ राम सानुज तसें भरतातें ॥ देखती सकळ रामरतातें ॥ ५५ ॥

वसंततिलका.— तों भेटला गुहकनाम किरात वाटे ॥ श्रीरामभक्त पर-
मात्मन्यास वाटे ॥ गंगातटीं रघुपती शयनास दावी ॥ ते भक्ति
काय म्हणुनी मुखें हो वदावी ॥ ५६ ॥

स्वागता.— दर्भनिर्मित तथा शयनाते ॥ देखतां उदक ये नयनाते ॥
॥ भूतकीं भरत घालुनि घेहो ॥ त्या स्थळीं हुनि न चित्त निघे हो ॥
५७ ॥ राम-वृत्त रघुवंश-वराते ॥ सर्व वर्णुनि गुहारव्य-किराते ॥
लंघुनी सरनदी भरताते ॥ ने ससेच्य रघुराज-रताते ॥ ५८ ॥

उपजाति.— ब्रह्मा रमा वंदिति नित्य ज्याते ॥ त्या राघवाच्या च-
रणांबुजाते ॥ पाहूं बरे हे भरता असोसी ॥ वियोग तो प्राणवियो-
ग सोसी ॥ ५९ ॥

शालिनी.— केंकेयीच्या दुष्टभावे जळाला ॥ इच्छी रामाच्या पदाच्या
जळाला ॥ तो स्वामीच्या देखिले आश्रमाते ॥ कांहीं चित्तें राकिलें हो
श्रमाते ॥ ६० ॥

स्वागता.— पाद-चिन्हित-तये वसुधेते ॥ देखतां तृषित जेविं सधे
ते ॥ रामचंद्र-पदसारस-मुद्रा ॥ वाढवी भरत-सौख्य-समुद्रा ॥ ६१ ॥

वसंततिलका.— घालुनि घे भरत देखुनि त्या रजाते ॥ शत्रुघ्नही अनु-
सरोनि निजाग्रजाते ॥ चित्त स्वरे प्रभुचिया पदनीरजाते ॥ प्रेम-प्र-
वाह नयनीं सरवनीर जाते ॥ ६२ ॥

द्रुतविलंबि.— तनुवरी गुढियाच उभारती ॥ कविमुखें किति वर्णिल
भारती ॥ भरत घेरितिनें अजि लोळला ॥ प्रभुपदाब्ज-रजीं बहु घो-
ळला ॥ ६३ ॥

वसंततिलका.— हा राम राम रघुनंदन हेंचि वाचे ॥ चित्तांत ते चरण दी-
सति राघवाचे ॥ ते रेणु हे मुकुटमंडण जे शिवाचे ॥ ऐसें म्हणे त्य-
जुनि भाव अहो जिवाचे ॥ ६४ ॥

मालिनी.— भरत पदरजीं त्या घोळला दीर्घकाळ ॥ त्रिभुवनिं हि
सुखाचा होय तेव्हां सकाळ ॥ न मिळति पदरेणू जे विरंच्यादिकां-
ही ॥ सकल मज म्हणे हें भाग्य माझेंचि कांहीं ॥ ६५ ॥

वसंततिलका.— देखोनि राघव-पदाब्ज-रजास वाटे ॥ लोरांगणीं
गडबडी सरव फार वाटे ॥ आनंद-नीर हृदयीं नयनांबुजाचें ॥
चित्तांत राम-पद घे रज अंबुज्याचें ॥ ६६ ॥

स्वागता. — वाम-अंकगत भूमि-कुमारी ॥ वामबाहु सूरता स-
कुमारी ॥ बल्कलांबर जटा अभिरामा ॥ देखतो भरत त्या रघु-
मा ॥ ६७ ॥

इंद्रवज्रा. — दूर्वा-दल-श्यामल दीप्ति देहीं ॥ सेवी पदे लक्ष्मण तो
विदेही ॥ गंगातटीं सेवित मंदवाते ॥ देखे अशा श्रीरघुपुंगवाते ॥
उपजाति. — देखोनि ऐसें रघुनंदनाते ॥ धावे त्वरेनें पद-बंदनाते ॥ अ-
लभ्य जो हर्ष सरादिकांहीं ॥ तो होय त्या माजिच शोक काहीं ॥
भुजंगप्रया. — रडे कुंदकुंदे शिरीं पादपद्मा ॥ धरी सदा मानीतसे नि-
त्य पद्मा ॥ बलें क्षेम दे त्यास बोदूनि राम ॥ स्वभक्त-प्रिय स्वामि
विश्वामिराम ॥ ७० ॥

स्वागता. — मांडिये उपरि बैसविला हो ॥ अश्रुनीर पुसि दे मुख
लाहो ॥ वासरानरड सांग सवार्ता ॥ शब्द हा निववि दुःख द-
वार्ता ॥ ७१ ॥

वसंततिलका. — तों देखिला गुरु वसिष्ठ त्यास वंदी ॥ ब्रह्मण्यदेव
जडला चरणारविंदीं ॥ तों माउल्या तिधिहि सत्वर पावल्या हो
॥ भेतोनियां तिधिहि सत्वर सेविल्या हो ॥ ७२ ॥

उपेन्द्रवज्रा. — पिता सूरवी कीं म्हणतांचि रामा ॥ रडोनि त्या सांगति
सूपैरामा ॥ रडे अहो रामहि लोकरीती ॥ स्त्रिया पुन्हा शोक महा क-
रीती ॥ ७३ ॥

भुजंगप्रयात. — सपिंडीक्रिया राम गंगेत राकीं ॥ करी आणि तो पिंड
गंगेत राकी ॥ रडे लोकदृष्टीस शोकश्रमाते ॥ प्रभू दाउनी ये पुन्हा
आश्रमाते ॥ ७४ ॥

स्वागता. — तों वदे भरत गोष्टि मनाची ॥ प्रार्थना बहुत आगम-
नाची ॥ मांडिली परि न राघव मानी ॥ देखतां सरवरांस विमानों ७५

द्रुतविलंबित. — द्वाणि फिरे स्व-पुरी प्रति रामहा ॥ म्हणुनि आधि मनीं
अमरा महा ॥ भरत-शब्द तदर्थ नये मना ॥ पुरवणों प्रभुला स-
रकामना ॥ ७६ ॥

उपजाति:- आज्ञा पितृन्वी मजमोडवेना ॥ वत्सा तुष्टी गोष्ठिहि तोडवेना ॥
घालूं नकोबा मज संक्रांत ॥ नको पडों या सहसा हरांत ॥ ७७ ॥

भुजंगप्रयात:- असी आयके जेधयां रामवाणी ॥ मुरवश्री करी बंधुतो
दीनवाणी ॥ म्हणे तात आज्ञा भृगांकानना रे ॥ मला सांग जार्जनसी
काननारे ॥ ७८ ॥

शालिनी:- बापा ऐसें वर्ततां तो विशेषें ॥ आज्ञा-भंग प्राप्त दोघां अशे
पें ॥ एवं राज्याते तुवां रे भजावें ॥ ताताजेनें कानना म्यांच जावें ७९

भुजंगप्रयात:- असी आयके जेधयां रामवाचा ॥ करी कर्म जें बंध तोडी
भवाचा ॥ पुढें पांचवा भाव त्या माजि वाचा ॥ स्मरा आचका बंध तो-
डा भवाचा ॥ ८० ॥

वसंततिलका:- येना असें भरत देखुनि रामराया ॥ गंगानदीं रचुनि द-
र्भ बसे मराया ॥ पाहे वसिष्ठ-मुनि-वक्त्र-सरोरुहातें ॥ श्रीराम
आणि खुण राखवि हो स्वहातें ॥ ८१ ॥ कां सांग गुह्य अवतार-च-
रित्र आला ॥ जें तारितें बहुं युगांत जगत्रयाला ॥ बोले वसिष्ठ मग
मन्विथ जाउनीयां ॥ कां प्राण दाकिसि ह्याणे समजावुनीयां ॥ ८२

उपजाति:- हा राम मारील दशाननासी ॥ या लागिं जातो प्रभू कानना-
सी ॥ नको निवारूं भरता नयाला ॥ ब्रह्मादिकांच्या पद-दातयाला
॥ ८३ ॥

वसंततिलका:- येणार मारुनि चतुर्दश-वत्सरांतीं ॥ राहो वनांत तिलु-
के दिन आणि राती ॥ आत्माच तो तुज वियोग नयासि नाहीं ॥ येऊनि-
यां करिल जे तव कामनाही ॥ ८४ ॥ हें आयकोनि जरि शोकहि दूर
केला ॥ प्रत्यक्ष दर्शनसरवास बहू भक्तेला ॥ तेव्हां उठोनि भरतें पद-
वंदनातें ॥ केलें दुरुनि ह्याणतो रघुनंदनातें ॥ ८५ ॥ देखोनियां गमन-नि-
ग्रह राघवाचा ॥ बोले उभा भरत निश्चयरूप वाचा ॥ वर्षे चतुर्दश
वरीच धरीन देहा ॥ त्या नंतरें त्यजिन यास निरोप देहा ॥ ८६ ॥ वर्षे
हिसम भरि काल समाप्त झाला ॥ त्या नंतरें अजि तुझ्या चरणांबु-
जाला ॥ स्वर्षे शिरें न जरि देह तयाच वारीं ॥ त्यातें त्यजीनचि विरिं-
चि जरी निवारी ॥ ८७ ॥ वर्षे चतुर्दशहि रक्षिन शासनातें ॥ अंगी करीन

न बसेन नृपासनानें ॥ सिंहासनावरि तुझ्या पद पादुका मी ॥ पूजी-
न जो तव-पदांबुज-लाभ-कामी ॥ ८८ ॥

स्वागता:- पादुका जडित आणकनि हातें ॥ रामचंद्र चरणांबुरु हातें ॥ लावु-
नी निजशिरीं भरतानें ॥ वंदिल्या रघुवरांग्घ्रि-रनानें ॥ ८९ ॥

मालिनी:- भरत-जननि जागी होय रामप्रतापें ॥ विकळ रघुपतीच्या शे-
ह पापाचुतापें ॥ रडत ह्मणतसे मी पापिणी रामराया ॥ न धरि न-
तु आज्ञा ये स्थळीं दे मराया ॥ ९० ॥ रघुपति निस बोले टाकि हा शो-
क माते ॥ इतुकिहि मम माया जीत ही सृष्टि माते ॥ सकळहि सुरका-
र्या म्याचि हा हेतु केला ॥ अमर दशसुराच्या मृत्युतें हो भ्रकेला ९१

शिरवरिणी:- झणी हो कैकेयी बुडविशि तुं शोकांत तृदया ॥ तुझी माझे
ठायीं स्रमति भरताह्मि सुदया ॥ तुतें मी कौसल्येह्मि अधिक माते
समजतां ॥ तुवां ऐसें केलें ह्मणउनि न बारेच मज तों ॥ ९२ ॥

भुजंगप्रयात:- म्हणे मंथरा रामराज्यार्थ सिद्धी ॥ करी कीं तुझा हो पती
हे प्रसिद्धी ॥ तुवां इष्ट मानूनि त्या भारतीतें ॥ दिला टाकुनी कंठिंचा
हार तीतें ॥ ९३ ॥ शरीरीं तुझ्या या परी देवराया ॥ निघोनी करी येरि-
तीनें जमाया ॥ तुझा यांत अन्याय कांहींच नाही ॥ करी मोह माया वि-
रिंच्यादिकांहीं ॥ ९४ ॥

हुतविलंबित:- करुनि मागुनि बुद्धिस कोमला ॥ क्षणभरी विसरूंनि नको-
मला ॥ तरि असा न पडे भ्रम मागुती ॥ जितचि पावशि हो परमा गती
॥ ९५ ॥ भरतभाच असा बरवा मनें ॥ स्मरस सेबुनि सादर वामनें ॥ भ-
जि समर्पिल्या पदबंधनीं ॥ रत्नुनि पद्मपदें रघुनंदनीं ॥ ९६ ॥ हरिगु-
णीं ग्रथिल्या यमकां पहा ॥ धरिल घोर भयें यम कां पहा ॥ हरिगुणा-
विण हो यमकां करी ॥ तरि न दंड धरी यमकां करी ॥ ९७ ॥

स्वागता:- राम तुष्ट अशिया यमकां हो ॥ आणखी निघम संघम कां हो ॥
वामनें हरिगुणीं रसनेला ॥ अर्पितां अनुभवीं रस नेला ॥ ९८ ॥ ॥ ७

इतिवामनकृतभरतभावंसमाप्त

राधाभुजगप्रारभः

भुजंगप्रयातः- हरीचा वियोगाग्नि संताप राधा ॥ न सोस्मृनिचां आठवी
 स्वापराधा ॥ सरवी एक दूती प्रिया फार तीची ॥ बहू शाहणी मूर्ति जे
 भारतीची ॥ १ ॥ करी तीस काकूलती सारसाक्षी ॥ ह्मणे भेटवी सर्वसं-
 सार साक्षी ॥ हरीवीण झाल्यें बहू दीन माये ॥ त्रिलोकीं सये दुःख मा-
 झें न माये ॥ २ ॥ सदानंद जो सर्वदा मोदराशी ॥ तथा भेटवीं आजि दा-
 मोदराशी ॥ जयावीण आणी स्वरवेदा नचारी ॥ त्वरें आणिवो तो सरे
 दानचारी ॥ ३ ॥ वियोगाग्नि जाळी मला केशवाचा ॥ न बोलों शके तें
 सये क्लेशवाचा ॥ न तें सांगवे दुःखजें काम देहा ॥ त्वरें आणिवो त्या
 घनश्यामदेहा ॥ ४ ॥ तनू जाळितां त्रास येना शशीला ॥ प्रभाता विनाहे
 सये नाश शीला ॥ उरे वीझतां जाळ भाविं गळाची ॥ फुलांची तशी मा-
 ळ भावी गळांची ॥ ५ ॥ दिशा जाळितो चंद्रमा आजि दाहा ॥ असा नि-
 र्मितो या तनूमाजि दाहा ॥ नळे चंद्र हा कोण कोणी वदेना ॥ संधार-
 शिम तो ये रितीदावदेना ॥ ६ ॥ नये नीरद श्याम तों मी नजेवीं ॥ नदी शक्क-
 ती माजितो मीन जेवीं ॥ तूषा लागली नाथओछामृताची ॥ शरीरास ज्या-
 वीण निष्ठा मृताची ॥ ७ ॥ सये कृष्ण उल्लंघित प्राण कंठीं ॥ धरूनी बळें
 काळ निर्वाण कंठीं ॥ ह्मणे भवशानें तुझ्या प्राण वाहे ॥ खरें हें ह्मणोनी
 तिची आण पाहें ॥ ८ ॥ दुजी कोण तयाद राजीव दावी ॥ घृथा अन्यथा
 गोष्ट कां जी वदावी ॥ वदे लोचनीं नीर सक्केश वाहे ॥ अवस्था ह्मणे सां-
 गचो केशवा हे ॥ ९ ॥ अशी राधिका बोलतां दीन बाणी ॥ भरे कंठ झा-
 ली पराधीन बाणी ॥ धरूनी तिला पोटिशीं दूतिका ही ॥ रडे आणि क-
 री तिला नीति कांहीं ॥ १० ॥ ह्मणे खोड खोटी तुझां मानिनींची ॥ पुढें
 तूं तरी बुद्धि हे मानिनीची ॥ हरी दुःख त्या नाग नक्रोद्धराशी ॥ नको
 दारववूं साजणी क्रोधराशी ॥ ११ ॥ धरी मल्लय कूर्मादि रूपें दहा हा ॥
 तथाहीचरी क्रोध केला अहाहा ॥ धरी सागरीं पाठिशी मंदराशी ॥ हरी
 तोचि कीं हा निजानंद राशी ॥ १२ ॥ जगन्नाथ जो कृष्ण नानावतारी ॥ स्व-
 यें होउनीचां जना नाव तारी ॥ हरी काम कोपादिकां साजणांसी ॥ नको
 कोप त्या नारका साजणासी ॥ १३ ॥ खगेंद्रा अहींद्रा सुरे जेथ राहा ॥ त-

या दाविसी क्रोधरूपाग्नि दावा ॥ वनामाजि निर्वैर त्या व्याघ्र गाची ॥ कशी
 कुळ त्यांसीच तूं वो अगाई ॥ १४ ॥ तरी खेद तूं दाकि हो सापराधे ॥ करी-
 ना हरी तूजसी कोप राधे ॥ स्वये जातसें माचि आजी वनातें ॥ त्वरं आ-
 णितें त्या जगज्जीवनातें ॥ १५ ॥ म्हणे दूतिका दाकि या काळजीला ॥ स्व-
 ये आणितें शीघ्र गोपाळजीला ॥ वंदनी असें चालिली काननातें ॥ व-
 नीं देखिलें त्या मृगांकाननातें ॥ १६ ॥ शिरीं पाय त्या गोपकांतापनीचे
 नमूनी वंदे शोकसंताप नीचे ॥ ह्मणे चूक तीची खरी देवराया ॥ करूनी
 पुन्हा पाय हे देवराया ॥ १७ ॥ जरी चूकि झाली तरी राधिकेला ॥ नव्हे
 योग्य हा जो तुहीं आधिकेला ॥ तुझाला ह्मणूं काय मी लोकपाळा ॥
 असे बोल आह्मां स्त्रियांच्या कपाळा ॥ १८ ॥ विचंगें जिणें वर्जिलें अ-
 न्नपाणी ॥ मुरवातें सदा वाहते खित्त पाणी ॥ करीं पूर्ण तारापनी अर्थ
 जाला ॥ घना दारि त्याहीचरी सूर्धजाला ॥ १९ ॥ मुरवीं गुंतला सर्वदा ए-
 कपाणी ॥ दुजा तर्जनीनं हरी शोक पाणी ॥ तरी काय सांगों तिच्या मी क-
 राची ॥ प्रभाते हरी दीप्ति चामीकराची ॥ २० ॥ सुधेतुल्य पाजूनि दंतच्छदा-
 सी ॥ कशी आजि केली तशी तुच्छ दासी ॥ नसे पाड जेथें जगत्त्वामिनी-
 चा ॥ नया काय लेखा अशा कामिनीचा ॥ २१ ॥ तथापि स्त्रिया भाग्ययु-
 क्तासदेवा ॥ ह्मणोनी भजे नित्य मुक्तास देवा ॥ मनीं काम या बायकंवि-
 चपेरे ॥ तुझाला न तत्सायकाचेचपेरे ॥ २२ ॥ जरी प्रीति हे होय देवा नरा-
 सी ॥ नया नाचवूं जे रिती वानरासी ॥ कुयुक्ती वृथा ये स्थळीं कामिनी-
 च्या ॥ प्रभा संचल्या जेवि सौदामिनीच्या ॥ २३ ॥ ह्मणोनीच राकूनि सर्ती
 उपायां ॥ सकामा तरी सेवितों याचि पायां ॥ असे बोल बोलोनि यां पा-
 द पद्या ॥ धरी मस्तकीं ज्या पदीं नित्य पद्या ॥ २४ ॥ असा प्रार्थुनीयां हृषी-
 केशाचाचे ॥ धरी पाय सप्रेम त्या केशाचाचे ॥ घरा भक्तिभावं सरवा चाल-
 वीला ॥ न अन्या नरा सारिरवा चालवीला ॥ २५ ॥ करूनी ह्मसा सर्व राधा
 घराशी ॥ हराया तिची कामबाधा घराशी ॥ तिच्या चालिला दूतिका हस्त-
 हस्तीं ॥ धरूनी जसा दुलवो मत्त हस्ती ॥ २६ ॥ प्रतीक्षा करी मंदिरीं कंबु-
 कंठी ॥ बुरी जे युगाहूनिही घोर कंठी ॥ शक्तीं सूचती तों अकस्मात ती
 ला ॥ ह्मणे दूतिका आणिते श्रीपतीला ॥ २७ ॥ म्हणे लोचनाचें लवो दिव

पाते ॥ पहायास लोकत्रयाच्या नृपाते ॥ त्वरें आजि भेटेल मांडीस मां-
 डी ॥ ह्मणोनी स्फुरद्वाच उत्हास मांडी ॥ २८ ॥ ह्मणे कृष्णजी आजि ह-
 ष्ठी पडावा ॥ ऋजंमाजि माझ्या हरी सांपडावा ॥ हरीचा रतीसंग तोही
 घडावा ॥ श्रुतें सूचितां अर्थ हा ऊघडावा ॥ २९ ॥ असा हर्ष मानूनि गो-
 पाळदारा ॥ उठे जाय तत्काळ बाहेर दारा ॥ पहाते बरी दूरि चाळोनि ह
 ष्ठी ॥ ह्मणें लाभ आहे नवा हा अहर्षी ॥ ३० ॥ अकस्मात ती मूर्ति गोविंदजी
 ची ॥ दिसे पुत्रता मानितां नंदजीची ॥ पहातां प्रियेचें प्रियाच्या सुखासी ॥
 त्रिलोका मध्यें दाटि झाली म्हरासी ॥ ३१ ॥ भुजीं कंचुकी फादनाहे तडा-
 डा ॥ करीं कंकणें फूटनीही कडाडा ॥ पुढें होउनी तत्करांभोरुहातें ॥ उरो-
 जीं धरी गाद रंभोरुहातें ॥ ३२ ॥ घरामाजि नेवोनियां घेरितनीं ॥ मुकुंदा-
 स आलिंगिलें गाद नीनें ॥ वियोगें तुझ्या दीन मी चक्रपाणी ॥ म्हणे तों-
 भारे लोचनामाजि पाणी ॥ ३३ ॥ पुशी चक्रपाणी करें अश्रु नीचें ॥ जया-
 वर्णिनी वृंद वेदश्रुतीचे ॥ करी जो स्वदासाचिया ध्वस्त काळा ॥ जळें काज-
 ळें तो मिच्या हस्त काळा ॥ ३४ ॥ शिरीं वंदिती वेद पादांबु जाचें ॥ पुशी तोति-
 चें नीर नेत्रांबु जाचें ॥ कुचाघावरी बिंदु जे कांजळाचे ॥ पुशी थेंब काळे
 निळे काजळाचे ॥ ३५ ॥ हराया तिचे सर्व ते कष्ट भारी ॥ करी मुक्त नीची
 तिला कैठमारी ॥ समारंभ आरंभ ऐसा रतीचा ॥ धरी सर्व जानूवरी भा-
 रतीचा ॥ ३६ ॥ स्वयें फेंडुनी शीघ्र चोळी सतीच्या ॥ कुचातें रतीं शीघ्र चो-
 ळी सतीच्या ॥ उरांजीं रतीं सर्वदा हस्त नाचे ॥ तिचे नीचची सर्व राह स्त-
 नाचे ॥ ३७ ॥ कुचाघावरी हार मुक्ताफळांचा ॥ रतीं शोभतो श्रीहरीच्या
 गळांचा ॥ शिळा गंडकी मूर्ति पुष्पायुधांची ॥ वरी माळ ते शंख धारा दु-
 धाची ॥ ३८ ॥ रतिस्वेद शब्दाभिषेकासि पाणी ॥ करी तेथ निर्माण शंखा-
 ल्हापाणी ॥ यजी कृष्णमूर्ती अशा चूचुकाच्या ॥ रती माजिही भक्तिच्या-
 सूचकाच्या ॥ ३९ ॥ जया अंबरा स्पर्श भूतांबराचा ॥ नमूर्तीस या स्पर्श द-
 तांबराचा ॥ कटीं सूक्ष्म राधा वयें धाकटी जे ॥ शिळाभार वाहे उरीं संक-
 रींजे ॥ ४० ॥ जगह्मापका मन्मथा काय जी तो ॥ स्तनद्वंद्वरूपें हरीही य-
 जी तो ॥ जगीं जे स्थळीं द्वंद्व संपुष्ट होतो ॥ पहा देव ते ते स्थळीं स्पष्ट
 होतो ॥ ४१ ॥ करी गोपिकासंगलीला हरीतो ॥ जिणें विश्वपापायलीला

हरी तो ॥ पदे पावती वर्णितां उंच देही ॥ रतीं त्या ब्रजस्त्रीस रोमांच दे-
हीं ॥ ४२ ॥ रती कामगेहीं समारंभ भारी ॥ रतीनाथ रोमीं गुढ्या त्या उ-
भारी ॥ स्मरक्रीडतां ये रती संग झाला ॥ गमेतेचि अब्दादिचा अंग-
जाला ॥ ४३ ॥ नगाचा पदीं घोष एकेचि काळीं ॥ सवाद्येंच कीं त्या रता-
च्या सकाळीं ॥ ध्वनी त्या स्मराच्याच बाजंतराचे ॥ जगा उत्सवीं नादवाद्यो-
नराचे ॥ ४४ ॥ नरभ्यांत देखेनि पुंभावरीती ॥ रसज्ञा स्त्रिया भोगकाळीं व-
रीती ॥ ह्मणोनी प्रिया आपणा सांवरूनी ॥ करी या रतीच्या विलासा वरू-
नी ॥ ४५ ॥ जसे वर्णिती कामशास्त्री निबंधीं ॥ यथा पूर्वबंधा न सोडोनि बं-
धी ॥ अकस्मात घाली तळीं श्रीपतीतें ॥ वरूनी करी ऊफराते रतीतें ॥ ४६ ॥
स्थिर ब्रह्म येथें चळे स्वैरमाया ॥ निहीं घेतलीं दोन रूपें रमाया ॥ न हाते
हरी त्या बरी गोपदारा ॥ करी रम्यचांचल्य लीला उदारा ॥ ४७ ॥ उठे ऊफ-
राच्या विलासाचि माजी ॥ असा घोष तो मेरवळे माजि माजी ॥ तिच्या-
उत्तमांगीहुनी उत्तमांगीं ॥ फुलें वर्षती त्याचि सर्वेत्तमांगीं ॥ ४८ ॥ उभा-
री हरी छत्र मीनध्वजाचें ॥ हराच्या भयें राज्यविध्वंस ज्याचें ॥ बहू हर्ष-
ले देव देखेनि हृष्टीं ॥ पडे ब्रह्मलोकीं हुनी पुष्पवृष्टी ॥ ४९ ॥ स्मराचा रथ
स्वामि गोपाल राजे ॥ ध्वजीं राधिका मीननेत्री विराजे ॥ पताकांस दृष्टांत
तीच्या कुचातें ॥ जरीं बांधिले गुच्छभारी कुचातें ॥ ५० ॥ हरी ऊर्ध्वरेता
द्रवे गोपजाया ॥ रमे जो तिचा शोक संतापजाया ॥ जयाला नया भोग
आल्हाद वार्ता ॥ निमे तेचि कामाग्निनं जेदवार्ता ॥ ५१ ॥ रतांतीं तिच्या ल-
सुरवाच्या समुद्रा ॥ पडे वर्णितां मीनवाचे समुद्रा ॥ सररीं मग्न सर्वां प्र-
तीती सतीच्या ॥ नुरे स्फूर्ति वृत्तीमधें तीस तीच्या ॥ ५२ ॥ निजानंद सिंधू
मधें तेवि योगी ॥ सरखें मज्जती कल्पनेच्या विद्योगीं ॥ गळां हस्त वक्ष-
स्पळीं कृष्णजीच्या ॥ रतांतीं दडे कामना पूर्णजीच्या ॥ ५३ ॥ जरी राकि-
ल्या कामना वामनानें ॥ कथा वर्णिल्या विव्वनाचा मनानें ॥ तरी निर्गुण-
त्मत्वरे देवतारी ॥ मना आवडे कृष्णलीलावतारी ॥ ५४ ॥ नया तो कथा
मन्यथा वाचकांच्या ॥ दिनोत्थारका हारका नायकांच्या ॥ सकामा जरी
श्रोतयां काम वारे ॥ तरी चित्त लागो घनश्याम वारे ॥ ५५ ॥ ह्मणोनीच
वर्णितो वामनाची ॥ अशी वैरवरी हेचि सेवा मनाची ॥ सुरवीं वर्णितां

प्रश्न हा केशवाचा ॥ अहो चाळिता तो लक्ष्मीकेश वाचा ॥ ५६ ॥ कथा वर्णिली
जे भुजंगप्रयातें ॥ असें वर्णिलें जेथ राधाप्रियातें ॥ असे नामराधा भुजं-
ग प्रबंधा ॥ हरी कीर्तनें वर्णनें क्षिप्रबंधा ॥ ५७ ॥ इति राधाभुजंगं संपूर्णं

अथरासक्रीडाप्रारंभः

मालिनी:- करुनि नमन गोपीवल्लभाच्या पदातें ॥ कथिन चरित त्याचें जें भवा-
तें हरीतें ॥ वरदवर दयेनें दे ब्रजों कामिनीला ॥ मनिं धरि रमणें त्या देरवतां
यामिनीला ॥ १ ॥

मुतविलंबित:- प्रगटतील शरदुत कामिनी ॥ तथिं तुझीं मजसीं ब्रजकामि-
नी ॥ रतिरमाळ तमाल तनू असा ॥ वर वदोनि ह्मणे स्वस्करवें असा ॥ २ ॥

भुजंगप्रयात:- शरत्काळ जाती कुलें पुष्पजाती ॥ नदी तीरिंचे मोगरे कुंद-
जाती ॥ असें देखिलें आपल्या त्या वरातें ॥ करूं सत्य हें वाटलें श्रीवरातें ॥

वसंततिलका:- पूर्वेस पूर्ण उगवे शशि त्या सकाळीं ॥ दे औषधीस स्वरवतो
स्वस्करवा सकाळीं ॥ दिक्संदरी मुख उदी पति यामिनीचा ॥ जाणो मुकुं-
कुम करे प्रियकामिनीचा ॥ ४ ॥ चंद्रप्रभा करिनिहो रविमंडळाला ॥ देखो-
नि त्या हरि अरवंडिन मंडळाला ॥ जो वाजवी स्वरगती ब्रजराज पांचा ॥
नाशावया मरण नीब्र जरा जपाचा ॥ ५ ॥ तो इंदु सुंदर रमावदना समान ॥
देखोनि दे ब्रजवधू वदनास मान ॥ कीं या अगे ह्मणुनियां ब्रजराज पांचा
जो वाजवी हरिमना चतुरीं जपाचा ॥ ६ ॥

इंद्रवज्रा:- कृष्णानुरक्ता पहिल्याच होत्या ॥ वेणुध्वनी आयकती अहो त्या
आधींच कृष्णीं सकळा सकामा ॥ पांचा करी फारचि वृद्धि कामा ॥ ७ ॥

स्वागता:- वेणु तो परिसनां ब्रजदारा ॥ चालिल्या त्यज्जनियां गृह दारा ॥ राकि-
लीं सकळही गृहकामें ॥ व्याकुळा परम होउनि कामें ॥ ८ ॥

दुतविलंबित:- दुहिति त्या त्यजिती निजदोहनें ॥ मन असें हरिलें मनमोहनें
त्यज्जनि रांधण वाढण धांवल्या ॥ तरित कृष्ण पदा प्रति पावल्या ॥ ९ ॥ ७
स्तन धरुनि पिती मुरिवें लेंकरें ॥ तरित लोडुनि ते जननी करें ॥ हिरद रा-
जगतीं गजगामिनी ॥ हरिस पावलिया ब्रजकामिनी ॥ १० ॥

मालिनी:- त्यज्जनि पति सद्ये कीं सेवितां त्या पतीतें ॥ मधुर मुरलि मोहें फ-

बल्या श्रीपतीनें ॥ त्यजनि अशान आल्या त्यांचिया आननातें ॥ कवळ ह-
रिस त्याही पावल्या काननातें ॥ ११ ॥

स्वागताः— कृष्णागीत रुचतां श्रवणातें ॥ कर्मकांड रुचि दे कवणातें ॥ श्रीक. कां
नृपतिनें उकळावी ॥ या कथेंत अशि गोष्टि कळावी ॥ १२ ॥

दुतविलंबितः— परिसतां ब्रजराज कथारसा ॥ मधुपचिन्न मिष्टे पदसारसा
करिति कर्माहि ते नर सागती ॥ परिकथाचित या परमागती ॥ १३ ॥

उपजातिः— कथारसींचित निमग्न सारें ॥ कर्म जडें सर्व तथा असारें ॥ व्यत्यस्त-
होनें जरिनें करावें ॥ कां काननीं शत्रिचरें मारावें ॥ १४ ॥

वसंततिलकाः— सव्यें करूनि करितो पितृतर्पणातें ॥ यज्ञोपवीत अपसव्य सु-
तर्पणातें ॥ देवां स्वधा ह्यणुनी यजितांच देतो ॥ स्वाहा ह्यणोनि पितरांति-
त पिंड देतो ॥ १५ ॥

इंद्रवज्राः— व्यत्यस्त ऐसें करि कर्म सारें ॥ ज्याला हरीचीं श्रवणादि सारें ॥ आल्या
तशा वेणुरवें करूनी ॥ व्यत्यस्त वस्त्राभरणें धरूनी ॥ १६ ॥

शिरवरिणीः— कवीं शोले शाला कनकमय ओळीं मिरवती ॥ शिरीं नेसा याची
धारेति वसनें दिव्य युवती ॥ परवे बाळ्या नाकीं श्रवणिं झळके नाशिक-
मणी ॥ हरीनें जे पावे वरि फलनिसें तेचि रमणी ॥ १७ ॥

मुजंगप्रयातः— नही वीतरागी धरी लोकरीती ॥ हरी प्राप्त विघ्नं असीं जे करा-
तां ॥ स्वमाता पिता बंधुसंतान वारी ॥ तथा सायिनां अनरें दानवारी ॥ १८ ॥

दुतविलंबितः— स्वजन वर्जित जे हरिसेवनीं ॥ कुशळ लघुनि त्यास वसे वनीं
ब्रजवधू रामनीं शक वेंखरी ॥ प्रगट गोष्टि असींच वदे खरी ॥ १९ ॥

शिरवरिणीः— पिता माता भ्राता स्वजन जरि गोपींस वरजी ॥ तरी आल्याजे-
थें वनिं कमलजा प्राणवरजी ॥ हरीनें पावावें त्यजनि सकळांतें शम-
जनीं ॥ प्रवर्तावें ऐसें कुशळ मतिनें आश्रमजनीं ॥ २० ॥

वसंततिलकाः— आल्या अशा जवळि ज्या ब्रजगोप दारा ॥ देणें असेंच सुख
त्यांस तथा उदारा ॥ ऐसें असोनिहि विपर्ययता वदावी ॥ शब्दांत कीं स्वग-
ति भक्ति तई वदावी ॥ २१ ॥

शिरवरिणीः— सभाग्याहो येणें मजजवळि हे उचम परी ॥ करूं केंसें बोला प्रि-
य तुमचियाही तडुपरी ॥ ब्रज स्वस्थ क्षेम प्रथम मज सांगाच सकळा

कळावें कां ऐशा पळत तुझि आल्यात विकळा ॥२२॥

भुजंग०-ह्मणे गोपिकांतें अघाचा अराती ॥ तुझी गोजिच्या आणि हे घो-
र राती ॥ ज्यांचा दिसे सूक्ष्म दृष्टीस-माज ॥ क्लियांचा असा कान-
नीं ये समाज ॥२३॥ करीती गजव्याघ्र मोठे चपेटे ॥ विषें तसकाच्या
भडाघीच पेटे ॥ मरे जो मरे या वनीं आड वारे ॥ नयाची तुझां काय-
ही चाड वारे ॥२४॥

वसंतति०-आलागिं मूढपणहें सहसा त्यजावें ॥ वेगें ब्रजासि परनीनि
अगत्य जावें ॥ काढी मुखामधुनि शब्द असा हरी तो ॥ जाणों त-
या प्रबल अंतक तो हरीतो ॥२५॥

द्रुतविलं०-मुखपणें मुख इंदुचि बोलतो ॥ परि करी प्रलयाकचि बोल-
तो ॥ ह्मणुनि पाहति त्या न तदानना ॥ प्रभू ह्मणे अवलोकिति क-
नना ॥२६॥

भुजंग०-पहायासि आलों असों काननानें ॥ अहा वारलें हें मृगांका-
नानें ॥ असें त्यासि वारे ह्मणूनी हरी तो ॥ स्वशब्दार्थ दाऊनिचि-
तें हरीतो ॥२७॥

द्रुतवि०-वन विचित्र असें तुझिं देखिलें ॥ स्वहृदयीं कुसुमांकित
रेखिलें ॥ लखलखा परिपूर्ण सधाकरें ॥ विवि वि जो अवधी वसु-
धा करें ॥२८॥

स्वागता-मंद वेग यमुनापवनाचे ॥ लहलह पल्लव समीप वनाचे ॥ दे-
खिल्या सकळ कोतुकरीती ॥ ज्या मनास सरवहेतु करीती ॥२९॥

द्रुतविलं०-वन असें तुझि सुंदर पाहिलें ॥ परि गृहीं गृहकारण रा-
हिलें ॥ दुडुकिती स्तनबंधु पिता पती ॥ तडफडूनि तुझांवरि ताप-
ती ॥३०॥ हरिकडे न पाहति चहूंकडे ॥ नयन चाळिति तो शर रो-
कडे ॥ हृदय भेदिति यास्तव त्या वधू ॥ प्रभुसि पाहति कीं वधितो
विधू ॥३१॥

भुजंग०-जरी पावल्या दुःख पोरान नारी ॥ पहातीच सप्रेम त्या पूत-
नारी ॥ अशातें पुनः होयजे शल्य वाणी ॥ वदे ते न जीमाजि को-
शल्यवाणी ॥३२॥

शिरवरि०-अशा स्नेहीं माझ्या जरि खवळल्या आशाय असा ॥ तरी ध्यानीं
कीर्ति-श्रवण गुणगानीं तुम्हि असा ॥ अशी ध्यातां गातां श्रवण करितां
भक्ति कवळे ॥ न तैशी कामानें मजजबळि अत्यंत विकळे ॥ ३३ ॥

वसंतति०-होतो स्वधर्म मज अर्पित मानवाचा ॥ तो एक योग करिभक्ति सु-
खानवाचा ॥ स्त्रीधर्म यास्तव तुम्हीं पहिले करावे ॥ संक्षिप्त भक्तनिधि
तें मग उकरावें ॥ ३४ ॥

मालिनी- निशितिनिं पतिसेवे कारणें अंग नाचे ॥ कपटरहित धर्म श्रेष्ठ
ही अंगनाचे ॥ प्रिय जनहि तयांचें पोसणें संततीचें ॥ कुळ सफळ
ह्मणूनी मानिती संत तीचें ॥ ३५ ॥

द्रुतवि०- बहुत धर्म तिचे कथिले प्रियें ॥ गमनितीं वचनें अति अप्रियें ॥
सरत भग्न मनोरथ झालिया ॥ नयनिं शोक नया स्फुट आलिया ॥ ३६ ॥
वसंतति०-ऐकूनि हे प्रियमुखें सखहीन वाणी ॥ केलीं रडुनि वदनें अति
दीनवाणी ॥ चित्ताब्धिभग्न मन भग्न मनोरथानें ॥ निःकुंकुमें करि स-
कज्जल नीर थानें ॥ ३७ ॥ ज्या कारणें त्यजिति सर्व हि गोपदारा ॥ तो
शत्रुनुल्य वदतो प्रिय त्या उदारा ॥ सप्रेम कोप सहिता पश्रपाळकां-
ना ॥ हें बोलती पुस्तनि नेत्र जल स्वकांता ॥ ३८ ॥

शिरवरि०-अहा हो गोविंदा वचन-शर हें भग्न हृदया ॥ करीती ये वाचे
न दिसति तुझ्या योग्य सदया ॥ पदांपाशीं आलों त्यज्जनि अबळा
सर्व विषयां ॥ न आह्मांही योग्या अतिकठिण गोष्टी सविषया ॥ ३९ ॥
वसंतति०-आलोंचि ज्या त्यज्जनि सर्व तुतें वराया ॥ त्यांशीं कसा वदसि
अप्रिय देवराया ॥ जेसें मुमुक्षु जन सेविनि वासुदेवा ॥ तैशाच
कीं भजनसों तुज वासु देवा ॥ ४० ॥

द्रुतवि०- तरि मुमुक्षु जनांसि दया करीं ॥ युवनि या धरिं रे सदया करीं ॥
न धनमुक्तिचिही बरिकांमता ॥ तुजविणें छळिती हरि कामना ॥ ४१ ॥
वसंतति०-आतां स्त्रियांस पतिपुत्र जनासुहृती ॥ धर्मज्ञ तूं वदसि धर्मपथ-
प्रवृत्ती ॥ तो तूंचि सर्व जगदीश गुरू विशेष ॥ झालासि तें तव पदींच
पडो अशेष ॥ ४२ ॥

मालिनी- चर अचर तरंग श्री गुरू सिंधुसारा ॥ तरि इतर जडत्वे भाविजे-

कां असारा ॥ झणुनि झणति गोपी तूं गरू देवराया ॥ पति कृत पद
तुझे तेंचि हो दे वराया ॥ ४३ ॥

दुतवि०- धरुनि अहय आश्रय कामिनी ॥ निजगळां पडती गजगामि-
नी ॥ जरि असो झणशील भले असे ॥ भजति मार्ग अनादिच हा-
असे ॥ ४४ ॥

वसंतति०- दुःखापदा त्यजुनि सर्व गृहकृतूतें ॥ नित्यप्रिया भजति संत
अवक्र तूतें ॥ एवं दिला वर कृपा बरि तेचि साची ॥ कां छेदिशी तु-
झिच आस बहू दिसांची ॥ ४५ ॥ स्वर्गासि रक्षक मुकुंद तसा व्र-
जाला ॥ हा विश्व मंगलतुझा अवतार जाला ॥ या लागिं ठेबुनि क-
रा अभयप्रदासी ॥ तस स्तनीं शिरिंहि या विनवीत दासी ॥ ४६ ॥

शिरवरि०- गृहस्थांच्या दारा त्यजुनि गृहदारा स्वबटकी ॥ फुका कां हो-
ती या झणुनि हरि हो गोष्ट लटकी ॥ झणी मानी ऐसें मनिं भिडमि
गोपी अडकरी ॥ तुझे रूपें केल्या झणसि गरती या विधिकरी ॥ ४७ ॥

रथोद्ध०- वक्र मंडित सरत्त कुंडलीं ॥ तेज तें उभय गंडमंडलीं ॥ देख-
तां सरळ रम्य नासिका ॥ होतसों फुकट सर्व दासिका ॥ ४८ ॥

दुतवि०- अधर शोणित पातळ चांगले ॥ खदिर-पर्णरसें अति रंगलें ॥
अमृत इच्छुनियां दिन यामिनी ॥ बटकि होत असों ब्रजकामिनी ॥ ४९ ॥

दुतविलंबित- भ्रमर वारति केशचिमसकीं ॥ मुखसरोरुहलंपट मस-
कीं ॥ सरस हास्य निरीक्षण तें करी ॥ वदन तें करितें अजि किंकरी ॥ ५० ॥

स्वागता- रक्षिते शरण लोक उदंड ॥ ते हरी अजि तुझे भजदंड ॥ योजि-
ती स्मरमना प्रमदासी ॥ होतसों फुकट यास्तव दासी ॥ ५१ ॥

इंद्रवज्रा- या सुंदरा देखुनियां वरारे ॥ दासी नव्हे कोण हरेमुरारे ॥
शोभेस त्या लुब्ध रमा रमाया ॥ तूझी अजी नंदकुमार माया ॥ ५२ ॥

स्वागता- ज्या अशा लदधरामृत दासी ॥ जालिशी स्मरदवें प्रमदासी
ने दिशी जरि जितांमृत लाहों ॥ मेलिया वरि धरूं तुजला ही ॥ ५३ ॥

मालिनी- स्मरण मरण काळीं सद्य होतांचि वाचे ॥ परम पद पदातें
नेति ज्या माधवाचे ॥ स्मरत मरत आहों त्यासि त्याचे वियोगें ॥ त-
रि गति हरि आह्वां योगियां जेविं योगें ॥ ५४ ॥

शिरवरिणी- तुझ्या गोडा गीतां हसित अवलोकीं उजळतो ॥ तथा कामा-
मीनें ब्रजजनवधूदं जळतो ॥ ह्यणूनी जी पाजीं तरित अधराच्या
स्व अमृता ॥ वियोगापीनें जो नव्हति तुझिया भस्महि मृता ॥ ५५ ॥

हुतविलंबित- स्मरहुताशन हे तुमचे पती ॥ विनविता ह्यणशील रमा-
पती ॥ तरि तुझे पद हें जयिं देखिलें ॥ न तयिं पासुनि हे प्रिय लेखि-
ले ॥ ५६ ॥ मुरव सधाकर राकुनि कांमना ॥ मृगजळीं उपजे अतिका-
मना ॥ ह्यणुनि पाऊनि यां अधरामृता ॥ जिवविं मत्वर अद्रिधरा
मृता ॥ ५७ ॥

मालिनी- पर नर जरि गातो गोड तो चांगला हो ॥ न करिति कुलनारी आ-
पुला अंग-लाहो ॥ ह्यणशील तरि कोण स्त्री तुजें जी न मोहे ॥ इत-
र-पुरुष-वार्तादेव देवा नमो हे ॥ ५८ ॥

शिरवरिणी - तुझ्या या वेणूचा ध्वनि मृदु जगचोहन मनीं ॥ निघे जी
च्या ते स्त्री कवण कसि जे मोह न मनी ॥ जया रूपें गाई मृग तृण
अगाई विसरती ॥ कुळाचारीं नारी तुजविण हरी केविं सरती ॥ ५९
अनायासें चित्तें हरुनि ह्यणसी जा स्वसदना ॥ कसें जावें सांगा त्य-
जनि मन जी इंदुवदना ॥ तनू राहूं देशी न पद चळतें पाउल हरी ॥
कसें जावें ऐसें तरि अजि ह्यणावें हरि हरी ॥ ६० ॥

उपजाति- खुपेल हा शब्दचि जेविं कांरा ॥ ह्यणेल येथूनि तुझी निका-
रा ॥ या लागिं पोरानिल कोप जाया ॥ काकूळती बोलति गोपजाया

इंद्रवज्रा- चित्तें जया ये स्थळिंहून जावें ॥ चित्तें जया भर्तृस्वरवा भ-
जावें ॥ तें चित्त चित्तें अवघें हरूनी ॥ कां जा ह्यणावें हर हा धरूनी

उपजाति- ॥ जाऊनि गेहां गृहछुत्य कांहीं ॥ करावया शक्ति करादि-
कांहीं ॥ चित्तेंचि येते परिते हरूनी ॥ कां जा ह्यणावें हर हा धरूनी

स्वागता- ये स्थळीं हुनि कशा तरि जाच ॥ स्वाभि तूं करिशि हा जीरजा-
च ॥ पाय पाउल न येथुनि जाती ॥ चित्तहीन विषयेंद्रिय जाती ॥ ६४

उपजाति- स्वकर्म हें याहि कुळीं कराया ॥ चित्ताविणें शक्ति न देवराणा
आनां भजी काय तरी करावें ॥ मार्गा तरी जी कवण्या भजावें

मालिनी- अधरित हरि आनां तूजपासूनि जाणें ॥ तदपि करणि तूं

झी आयकावी सकानें ॥ चळति चरणा तूझे चित्त तें जो हरी तो ॥ निज
पद निकडेही जीकडे श्रीहरी तो ॥ ६६ ॥

शिरवरिणी- न येथूनी जेव्हां दळत पद येथें तुझि असा ॥ स्वयें जातों
वेगें ह्यणुनि पळशी तूं जरि असा ॥ तुझ्या पायां चिन्हें चलन तुज
संगेंचि चरणा ॥ न सोडी जी तूतें त्यजसिल कसा सांग शरणा ६७

उपजाति - धांवों सवें तूं जरि तीघ्र जाशी ॥ परंतु जाऊं न कधीं ब्रजासी
कीं देहचक्रा हरि चित्त दोरी ॥ शिंक्या सवें जेविं फिरे शिंदोरी ॥ ६८ ॥

वसंततिलका- हे आयकूनि शरणागत कामिनींची ॥ देखूनि भक्ति मद
कुंजर गामिनींची ॥ हांसे दयें करुनियां सकळांस पाह्ने ॥ त्यांशीं रमे
करि रमेहुनि कीं रुपाहे ॥ ६९ ॥

मालिनी- सदय तदय जेव्हां लुणा गोपांस पाहे ॥ विकसित मुखपसेंहो-
ति होतां रुपा हे ॥ उडुपति-सह तारा ये रिती गोपदारा ॥ मिरवति
यदुवीरा भोंवत्या त्या उदारा ॥ ७० ॥

स्वागता- लुणागायनविलास कळांतें ॥ त्यांस दावित कळा सकळांतें ॥ घे-
उनी फिरतसे गजरानें ॥ हस्तिनी सह जसा गज रानें ॥ ७१ ॥

वसंततिलका- स्त्रीचंद्र आधिन करून मनांत राकी ॥ आणी नया हरि
अशा यमुना नटाकीं ॥ जेथें समीर सरव दे स्थिर जंगमाला ॥ सेवूनि-
यां कुमुदमंद तरंगमाला ॥ ७२ ॥

स्वागता- सरववी स्मरविलास कळांतें ॥ कोण वर्णिल तयां सकळांतें ॥
चैतवी मदन तृप्त करूनी ॥ बाळचंद्र करजीं उकरूनीं ॥ ७३ ॥

वसंततिलका- आत्मत्वयोग परिपक्वहि दक्ष जाला ॥ होऊनि तृप्त
हि भजे च अधोक्षजाला ॥ कामाग्नि ये रिति विझूनि रतिप्रसंगें ॥
पेढे पुन्हा ललित माधव विप्रसंगें ॥ ७४ ॥ क्रीडेंत जे सरतसंभ्रमभा-
व दावी ॥ ते कामशास्त्रमति काय विष्ठा वदावी ॥ संक्षेप रूप ह्यण-
ऊनिच ते शकानें ॥ श्लोकेंकमान्न कथिली रति कौतुकानें ॥ ७५ ॥ ७५

इंद्रवज्रा- इत्यादि देतां रतिरंग लाहो ॥ गोपांस वाढे रतिरंग लाहो ॥

आम्हीं सुरूपा भिजगांत नारी ॥ हा मोहला यास्तव पूतनारी ॥ ७६
उपभोगींच इत्यादिक गर्व झाला ॥ या गोष्टिचा देव न तो भुकेला ॥ हा-

गर्वं जेथें न वसे हरीतो ॥ सा शत्रु कामादिक जो हरीतो ॥ ७७ ॥ त्याचा
हरावा मग गर्व सारा ॥ तेव्हां गमे यारिति विश्वसारा ॥ अहश्य त्यां-
च्या नयनांसि जाला ॥ कीं गर्व सोसे न अधोक्षजाला ॥ ७८ ॥ ७ ॥

मालिनी- बहु धन अधनाचें हारपे सांपडुनी ॥ त्यजून सकळ धुंडी मोह
फांसा पडुनी ॥ हरिविण हरिपीसें लौगलें कामिनीतें ॥ करुनि हीर
चरित्रें करिती यामिनीतें ॥ ७९ ॥

उपजाति- मिळुनि गाती सकळा हरीतें ॥ गाणें जयाचें अक्षभा हरीतें
या नंतरें त्या व्रजगोपदारा ॥ रात्रीं बनीं धुंडिनि त्या उदारा ॥ ८० ॥

शिरवशिणी- वदें हो कल्याणी हरिचरणगोडी अनुळशी ॥ दिसे तूझ्या
राक्षीं ह्यणुनि पुसतो माय तुळशी ॥ तुझी माला कंठीं भवकलभ
कंठीरव धरी ॥ असे कोठें झाली अनलविरहाची च लहरी ॥ ८१ ॥

वसंततिलका- रे वंषका कुरबका तिलका अशोका ॥ छेदा अरे तरित कृ-
ष्णविद्योग शोका ॥ जो दे तुझ्यांसि सरव लावुनियां करातें ॥ दावात-
या स्वसरवसिंधुसुधाकरातें ॥ ८२ ॥ कोणी नयांन अबला पुसतेक्षि-
तीतें ॥ रोमांचरूप दिसतो दृणवृक्ष जीतें ॥ कांकुष्णपादतळ लाग-
लिया विनाही ॥ होणारतें सरव असें घडणार नाही ॥ ८३ ॥ तूझ्यात-
पान तुळनाक्षिनिवेश वाचे ॥ मौजूनि पाय जिस लागति केशवाचे ॥ जोस्पर्श
उत्सव मनांतिल भावदावी ॥ प्रेमांकुरीं मनुचिही किति भावदावी ॥ ८४ ॥ गोव-
र्धनस्तनतटीं हरिच्या पदांतें ॥ स्पर्शरिनि दाविसि अशा मनुसंपदातें ॥ पाय-
त्रिविक्रमपणीं नयिं तूजलागे ॥ हें कायतें सरव पुसों क्षिति तूजलागे ८५
तो कृष्णविक्रम मनुहूय पाद पद्या ॥ तूं स्पर्शलीस करिवास जयांत पद्या ॥
किंवा वराहपणिं हें सरव पावलीस ॥ आलिंगनें करुनि फार सुखावलीस ८६

भुजंगप्रयात- अशा धुंडिती तीं लता एकवारे ॥ दिसे तीस तो ठाउका कृ-
ष्ण वारे ॥ फुलें खुंटिलीं कृष्णजीनीं सदैवें ॥ नखस्पर्श केला ह्यणे ई-
स देवें ॥ ८७ ॥ नखें आपणा स्पर्शांत कैरभारी ॥ गुठ्या देह रोमांचरू-
पें उभारी ॥ लतेच्या शरीरासि कांटे स्वभावे ॥ ह्यणे ते नखांच्या सुखा-
च्या प्रभावे ॥ ८८ ॥ तज्जलाना फळा पल्लवांच्या ॥ तथा पूसतीत्या-
स्त्रिया बल्लवांच्या ॥ जरी तीं केशमां तथा वंदनातें ॥ दुरूनीच नंदा-

चिया नंदनाते ॥ ८९ ॥ असें धुंडितां देखिले पाय त्याचे ॥ वनीं आ-
त्मयाच्या प्रिया आत्मयाचे ॥ निशा चांदणी पाय विन्यासमुद्रा ॥ प-
हाती स्मरूनी तयाचित्समुद्रा ॥ ९० ॥

शिरवरिणी- अगाई कृष्णाचे चरणतळ हे कां भिरवती ॥ ध्वजी पत्नी व-
ज्जी करुन झणती सर्व युवती ॥ अचिंत्याच्या पायांविण परम चि-
न्हेंचि नसती ॥ अशी जे ते बोले मरुनि उदकें लोचन सती ॥ ९१ ॥

वसंततिलका- जो रेणु दुर्लभ स्फुरांसि महा उपायीं ॥ देखूनि ते धर-
णिं मंडित कृष्णपायीं ॥ अन्योन्य त्या वदति दुर्लभ लाभवार्ता ॥ आ-
रोग्य जा श्रुतिसुरवा करिती भवार्ता ॥ ९२ ॥

मालिनी- चरण-रज सयाहो धन्य या श्रीपतीचें ॥ शिरिं धरुनि कृतार्था-
होतसे श्रीपतीचें ॥ भवकमलभवादी आपुला ताप जाया ॥ मिरवि-
ति मुकुटीं तें लाधल्या गोषजाया ॥ ९३ ॥

द्रुतविलंबित- वदति गोळिणि ये रिति लोळती ॥ हरिपदाब्जरजीं अ-
जि लोळती ॥ बसति मागुनि विस्मित बोलती ॥ त्यजनि शब्दमुखें
मग डोलती ॥ ९४ ॥

भुजंगप्रयात- असें धुंडितां धुंडितां त्याच मार्गे ॥ पदें दूसरीं देखिलीं
त्याच मार्गे ॥ हरीच्या पदाच्या रजांचेचि संगें ॥ वधूंचों पदें देखि-
लीं त्या प्रसंगें ॥ ९५ ॥

वसंततिलका- दुःस्वामि जो किमपि कृष्ण पदीं विझाला ॥ तों दीसम-
त्सर सवेंचि समीप आला ॥ गोष्टी मुकुंदपद भक्तिचिया उडाल्या
सापत्न मत्सरजळीं युवती बुडाल्या ॥ ९६ ॥

शिरवरिणी- अहाहा हें पाहा अमृत मयितां तें विष महा ॥ उदेलें-
कीं जाला सम सदय आत्मा विषम हा ॥ समा आह्मी रामा चतुर
अभिरामा परि हरि ॥ रमे तो एकीशीं लपन मग आह्मां परि हरी ॥ ९७

द्रुतविलंबित- लपत तों अबला सकळा वधू ॥ वधुहि तो बरवा परि हे व-
धू ॥ गिरिधराधर एक फुका पिते ॥ स्वपदलावुनि काळिज कापिते ॥ ९८
हरिपदीं पथ जो विमल क्षिती ॥ चरण त्यांमचि ते समल क्षिती ॥ नि-
कट चालतसे गजगामिनी ॥ स्तणुनि तर्क उभारिति कामिनी ॥ ९९ ॥

बहु इणेंचि असे हरि पूजिला ॥ सवतिरूप दिसे न रिपू जिला ॥ त्य-
ज्जनियां सकळा ब्रजनायिका ॥ परम जे रुचली ब्रजनायका ॥ १०० ॥

भुजंगप्रयात- पुढें पाय तीचे न देखूनि वाटे ॥ कडे घेतलीसे असें त्यां-
सि वाटे ॥ हरीचीं पदें रूतलीं खोल भारी ॥ गमे भार वाहे निचाकें
उभारी ॥ १०१ ॥

द्रुतविलंबित- पद तिचे दिसती न अलीकडे ॥ तरि असेलचि बैसलि
तीकडे ॥ उचलिला मनिं मानुनि श्रीरु ते ॥ नृण शिखा झणि तीस उ-
भी रुते ॥ १०२ ॥

भुजंगप्रयात- पहा गोपिका हो कसा रुषा कामी ॥ कसे घेतसे भोग
तेही रिकामी ॥ अशा बोलती आणि धुंडीत जाती ॥ पथीं त्याचला
देखती पुष्पजाती ॥ १०३ ॥ प्रियार्थें प्रिये कारणें जेविं हार ॥ स्वयं गुं-
फिले दीसतां तो विहार ॥ अशीं लक्षणे लक्षितां कासयाही ॥ न वा-
टे स्वरें त्या पहायास याही ॥ १०४ ॥

शिरवरिणी- न सारे हे पाय क्षितिस रुतले अर्ध चवडे ॥ तिच्या ऐशा
चिन्हें करुनि तरिहे गोष्ट निवडे ॥ स्वजानु हंढीं ती बसबुनि पुढें वि-
श्वशरण ॥ स्वयें वेणी घाली उमरति असे अर्धचरण ॥ १०५ ॥

वसंततिलका- वेवी गजीवरि करी करपुष्करातें ॥ संधी तिच्या हरित-
सा करपुष्करातें ॥ स्थापूनि चालत असे झणउनि वाटे ॥ या मत्सरें
तडफडा बहु होय वाटे ॥ १०६ ॥

भुजंगप्रयात- मऊ वाळुवंटीं बहू पुष्प जाती ॥ नवे मोगरे कुंद मंदार
जाती ॥ पदें देखिलीं त्या स्थळीं फार तीचीं ॥ दिसीं लागलीं चित्रवि-
न्हें रतीचीं ॥ १०७ ॥

वसंततिलका- तेथेंचि चिन्ह अवलोकुनियां रतीचें ॥ त्या मत्सरें झण-
ति पुण्य अपार तीचें ॥ कीं गुंफितां शिरिं फुलें बसला रमाया ॥ दे
खूनियां तिचिच नेत्र-विकार-माया ॥ १०८ ॥

द्रुतविलंबित- पद तिचें अबला जन लक्षितो ॥ झणति दंरबुनि हे मू-
दुल क्षितो ॥ उतरुनी कुसुमं ब्रजशेखरें ॥ विविध तोडुनि तीस
दिलीं करें ॥ १०९ ॥

स्वागता- तो स्वयें हरि अखंड विरक्त ॥ स्त्रीजनीं प्रभु न जो अनुरक्त ॥ क-
त्यवृक्ष फळ दे भजनाचें ॥ वाक्य हें जलज- नाभ- जनाचें ॥ ११०
इंद्रवज्रा- स्वांदा कडे घेउनि देव दावी ॥ कामी जनाची गति हे वदा-
वी ॥ कामातुर स्त्री वश ज्या प्रकारें ॥ दावीतसे बद्ध जनानुका-
रें ॥ १११ ॥

शिरवरिणी- असेल स्त्री वंदीं किमपिहि दुरात्मत्व घडलें ॥ तरीच श्री
कांता सह विहरणें हें बिघडलें ॥ सदोषा कीं आह्मीं विरह-फळ
दावी परम तो ॥ भली ते कीं सर्वां त्यजनि हरिनीशीं चरमतो ११२
भुजंगप्रयात- विझाला असें बोलतां क्षिप्र ताप ॥ प्रियाच्या पदाच्या र-
जाचा प्रताप ॥ तरी भ्रान्तचिन्ना न सोसे वियोग ॥ स्त्रिया धुंडिती
कीं घडो जेविं योग ॥ ११३ ॥

वसंततिलका- तो डोलही त्यजनि चित्त हरीस पाहे ॥ दे अंगसंग हरि
त्याहुनि ही रुपा हे ॥ एवं च तें स्थळ हि सांडुनि त्या उदारा ॥ मागे
तया हुडकिती पश्रुपालदारा ॥ ११४ ॥

उपजाति- अदृश्य एथें जलजाक्षजाला ॥ जाणों नदा रम्य अधोसजाला
जो आमुचा नंदकुमार साचा ॥ हा मोहज्याच्या पदसारसांचा ११५
स्कंधीं स्त्रियांच्या भ्रजदेड भारी ॥ देवीतसे जो मधुकेंठभारी ॥ सरो-
जपाळा स्वकरें उदारा ॥ दावा तया बोलति गोप-दारा ॥ ११६ ॥ ४३ ॥

भ्रजंगप्रयात- तुझां आम्हवृक्षांसि किंवा कंदबा ॥ पुसां आणि का ही त
रूच्या कंदबा ॥ तुझी वंदितां ज्यासि जो मेघ-काय ॥ पहातां रूपेनें
नमस्कार काय ॥ ११७ ॥ अशा धुंडिती नों मृगी एक वाटे ॥ दिसे गाड-
का कृष्ण नो तीस वाटे ॥ ह्याणें पाहतां माधवाच्या मुखानें ॥ पहा-
लाधली लोचनी या सखातें ॥ ११८ ॥

वसंततिलका- तो वाटला जवळि त्यासि जगन्निवास ॥ ये कुंद मंद कुचकुं-
कुम मिश्रवास ॥ कीं कुंदपुष्पकृत जो प्रभुकेंठ हार ॥ घ्राणीं तयाव
रित वायु करी विहार ॥ ११९ ॥

भुजंगप्रयात- न केला मनीं गर्व तो गोपजाया ॥ स्वयें योग्य झाली भ्रशी-
हे सजाया ॥ तिनेंही बहू मानिलें आपणानें ॥ हरी अंतरे त्या धरी

मीपणाते॥१२०॥

वसंततिलका- सर्वान मी बरि ह्यणूनिच एकलीला॥ त्यांतूनि आणूनि
करी मकगंक-लीला॥ ऐसा मदे करुनियां तिस गर्व जाला॥ ला-
दे वदे वचन हें गदपूर्वजाला॥१२१॥

स्वागता- भागले अजि न चालति पाय॥ काय यासि करितोसि उपाय॥
पाहिजे जरि असें तुज वाटे॥ वागवूनि तरि ने मज वाटे॥१२२॥

वसंततिलका- दे उन्नर प्रभु न होत विलंब ईस॥ स्कंधावरी तरि ह्यणे
हरि घेंच बेंस॥ देखूनि नम्र उचली पद सार साक्षी॥ तों गुप्त हो-
य प्रभु सार असार साक्षी॥१२३॥

उपजाति- गोपी न देखे जशि लोकपाला॥ हाणूनि घे आपुलिया कपा-
ला॥ ह्यणे शिवे गर्व जिच्या मनीतें॥ भोगील कैसा सुखधाम
तीतें॥१२४॥

शिरवरिणी- ह्यणे कृष्णा कोरे त्यजुनि अजि गेलास मजला॥ अनर्था-
चा हेतू त्वरित मज नाही समजला॥ तुझी मी तों रासी झणिम-
ज उदासीन गमसी॥ फिरेन श्रीकांता रमत तुजशीं जेवि रम-
सी॥१२५॥

द्रुतविलंबित- विविध भोगितसूनि हि सोहळे॥ उपजले मज गर्वित
डोहळे॥ निज शरीरचि म्यां अभिमानिलें॥ प्रफसि गर्व-भरें अ-
पमानिलें॥१२६॥

उपजाति- परोपरी स्वप्रिय कोप जाया॥ आक्रंदली ये रिति गोप जाया
तयेचि ही दूरि तथापि कारी॥ ते ऐकिली वैरवरि गोपिकांनीं१२७

इंद्रवज्रा- ज्यातें वधू धुंडितसे स्वकांता॥ आकांत हा ऐकति गोपकां-
ता॥ धांवूनियां त्या पुसती तयेतें॥ राकूनि गेला प्रिय जीस ती-
तें॥१२८॥

शिरवरिणी- ह्यणे ती बायां हो बहु मजसिं गोविंद रमला॥ अशाल-
डे जाला बहून लहरीं गर्व मजला॥ हरी येणें जानो ह्यणुनि
मज नाही समजला॥ अहो बाई गेला मग विधि असा हो उमज-
ला॥१२९॥

मालिनी - दचकति वचनें त्या सर्वही गोपजाया ॥ ह्यणति अवधियांही हेतु हावी त्यजाया ॥ त्यजनि सख पथाते कष्टलो आड बाटे ॥ ह्यणवुनि अबलातें हा स्वअन्याय बाटे ॥ १३० ॥ नवल करुनि जीतीरा हिली सारसाक्षी ॥ जिस तिस हरि बाटे सर्वसंसार-साक्षी ॥ फिरवि विषय त्यासी इंद्रियादीक गाई ॥ पशुपतनय आम्ही मानिला तो अगाई ॥ १३१ ॥

द्रुतविलंबित - हुडकितो मग तो सहकामिनी ॥ चहुं कडे फिरती गजगामिनी ॥ शशिकरे न दिसे अति सत्तमी ॥ हरि अदृश्य गमे निबिडा तमी ॥ मालिनी - समजति न कितेकीं ज्ञानसिद्धिप्रदाया ॥ धरुनि अगुण मार्ग कुंशकृत सांप्रदाया ॥ श्रम विफल पहातां मागती ते अजाला ॥ भजनि मद वधूंचा येरिती दूर झाला ॥ १३२ ॥

वसंततिलका - आत्मा मनीं स्फुरतसे व्यतिरेक रीती ॥ तो अन्वये जडचि निश्चय हा करीती ॥ गर्वे न ती मनिं दिसे मग नैश्वरांत ॥ अद्वैत केवि गवसे जगदैश्वरांत ॥ १३४ ॥ चंद्रप्रकाशक मनीं न दिसे हरी तो ॥ त्या चाळवुनि मद ये रिति जो हरीतो ॥ गर्वे जसें मुनि न देखति बोध मानी ॥ कीं चंद्र तोचि मति सर्व मनोभि मानी ॥ १३५ ॥ आत्मा न देखति मनीं व्यतिरेक रीती ॥ गर्विष्ठ ते जडचि-दैव्य मुखें करीती ॥ जाणूनि अन्वय जडैक्य दिसे न कांहीं ॥ ऐसा तमांत हरि मानिति गोपिकाही ॥ १३६ ॥

द्रुतविलंबित - जडतरंग चिदब्धि च भासते ॥ परितमोगुण भागचि भासतो ॥ हरि समी न दिसोनि गमे असें ॥ वदति बोध मदान्वित हे असें ॥ १३७ ॥

भुजंगप्रयात - प्रकाशीं शशीच्या हरी सांपडेना ॥ नसून तमा भाजिता यी पडेना ॥ असं बोलतां आव हा व्यास-दैवं ॥ असा दणविला कीं पहावा सदैवं ॥ १३८ ॥ मनातें जरी गर्व राकूनि योजी ॥ ह्यणेध्या न योगांत तो देव योजी ॥ तरी वो बळे स्पर्शता सांपणाते ॥ हरी त्यासि नेदी शिवो आपणाते ॥ १३९ ॥

मालिनी - ब्रजपति-यश गंगे न्हाणिलें त्यास दैवं ॥ स्वमन तरी शिवोही

दीधले त्वांस देवें ॥ ह्यणुनि सकळ गोपी- वृंद तो गीत गाय ॥ भिळ-
ति शक मुरवें ते भक्ति लोकीं न माय ॥ १४० ॥

द्रुतविलंबित-परिजया यमुना-पुलिनीं हरी ॥ करुनि गुप्त तनू मदसंह-
री ॥ धरुनि तेचि तरी मृदुलक्षिती ॥ हरिस गति तदन्य न लक्षि-
ती ॥ १४१ ॥

उपजाति- ज्या भूमिके श्री नवमेघनील ॥ गमाविला सुंदर इंद्रनील ॥ त्या
भूमिके वांचुनि सांपडेना ॥ अन्यत्र गयीं पदरीं पडेना ॥ १४२ ॥ अहं-
नभूमीवरि गर्व झाला ॥ गमाविले त्या गदपूर्वजाला ॥ तरी प्रसन
प्रफ तोचि केला, धरुनियां त्याचि सभूमिकेला ॥ १४३ ॥

शिरवरिणी- पुन्हा या अहंन-क्षितिवरि हरी तो न गवसे ॥ जया दिव्या
हेमां स्थिरचरणणीं तो नग वसे ॥ विराळें सर्वांच्या अशक्ति मन
तें पात्र सहसा ॥ नव्हे त्या ज्ञानातें भ्रमविनि जया शत्रु सहसा ॥ १४४
वसंततिलका- ज्या भूमिकेसि असनां मनिं गर्व जाला ॥ तेथें अदृश्य म-
निं मानियलें अजाला ॥ आल्या तयाच पुलिनाप्रति तें शकानें ॥ कीं
बोलिलें मनिं रहस्य धरा स-कानें ॥ १४५ ॥

मालिनी- ह्यणुनि पुलिना त्या मागुती गोपजाया ॥ अनुसरति तथापी
मागुती कांप जाया ॥ करिति हरिगुणांचे कीर्तनासुखभावे ॥ व-
सति सकळ तीर्थें ज्या कथेंन स्वभावे ॥ १४६ ॥

उपजाति- ह्यणूनि गानी गृण माधवाचे ॥ ते कीर्ति गंगाच अगाधवाचे
येती मनं शक्य करुनि दाना ॥ जगा नगा हाटक तें निदाना ॥ १४७
मनांत होतांच अगाध वाचे ॥ विलासदेहां प्रभु माधवाचे ॥ पावुनि-
गानी ब्रजगोपदारा ॥ न देहगेहा स्मरती उदारा ॥ १४८ ॥ छ ॥

शिरवरिणी- अशी रास-क्रीडा मदन-शर अध्याय रचिली ॥ प्रवृत्तीच्या-
लीलांहुनि बहु निवृत्तीच रुचली ॥ निवृत्ती वांचूनी न किमपिहि
वृत्तांत गवसे ॥ दिसं ब्रह्मीं त्याला जग कनकिं जैसा नग वसे ॥ १४९

वसंततिलका- अध्याय पांच शरही धरि पांच काम ॥ प्रद्युम्न अंगजत-
या करि पूर्ण काम ॥ केला अनंग रतिनायक शंकरानें ॥ त्याला न-
नू दिधलि शंकर-शेखरानें ॥ १५० ॥

भुजंगप्रयात- असे पांच अध्याय हे व्यास देवें॥ करूनी दिले वर्णिले हे सुदे-
वें॥ सत्ते त्याचिया यांत अध्याय दोन॥ असे वर्णिले शब्द थोडे बंदो-
न॥ १५१॥

शिरवरिणी- प्रवृत्तीची लीला निजरस निवृत्तींत भिरवी॥ प्रवृत्ती वृत्तींत त्व-
रितचि निवृत्तींत फिरवी॥ भवार्त्ता हे वार्ता निववुनि दिवर्त्ता परिह-
री॥ रमा भर्त्ता कर्त्ता करुनिहि अकर्त्ता परिहरी॥ १५२॥ श्रीशम्भु
इति रासोत्सव पूर्वाध्यायः

रासक्रीडा उत्तराध्याय.

पद.

गोपी ह्मणती जी गोपाळा॥ ऐसी न चव दे वनमाळा॥ १॥ सांडुनियां
सर्व बिषय॥ तुझें धरिलें चरणद्वय॥ १॥ टाकूनियां हृदवाद॥ अंग-
संग दे अल्हाद॥ २॥ जेविं मुमुक्षु यातें हरी॥ तेविं आह्यां अंगीकारीं॥
३॥ पति पुत्र आणि सुलहद॥ आह्मी जाणूं तुझें पद॥ ४॥ सर्व भावें तुझें
भजन॥ करितानि कुशल जन॥ ५॥ आतां स्तनीं आणि शिरीं॥ कर दे-
वूनि नाप हरी॥ देखुनियां सौंदर्यासी॥ झालों फुका तुझ्या दासी॥ ७॥
देखुनियां तुज मुरारी॥ दासी कोण नव्हे नारी॥ ८॥ ऐकुनियां वारणआ-
ला॥ दास दादुनी वामन जाला॥ ९॥

अभंग.

अदृश्य हरी होतां॥ हरि झाल्या गोपकांता॥ भृंग पिक ध्यातां॥ गोपाळा
१॥ एक होय पूतना॥ एक कृष्ण शोषी स्तना॥ वेधियल्या गोपांगना॥ गोपा-
ळा॥ २॥ यशोदा होय एक नारी॥ कृष्ण होय एक हरी॥ बांधों जाई उदरीं॥
गोपाळा॥ ३॥ एक होय कालिया॥ कृष्ण होय मदीं नया॥ ह्मणे मज समअ-
व्यया॥ गोपाळा॥ ४॥ गोपी गोप गाई होती॥ कृष्ण होय ती प्रती॥ वृष्टि-
भये त्राही ह्मणती॥ गोपाळा॥ ५॥ कृष्ण होय ते वसन॥ धरी जाणों गोव-
र्धन॥ पाहती तैसे प्रजजन॥ गोपाळा॥ ६॥ वियोगें कृष्णपिसें॥ लागे गो-
पातें जैसें॥ योगें वामनाच्या ऐसें॥ गोपाळा॥ ७॥

पद.

शरदिंदु यामिनी ॥ वेणुरवे कामिनी ॥ जाती गजगामिनी ॥ हरिकारणे ॥ १ ॥
 कामे सर्व सोडिती ॥ आर्यमार्ग सोडिती ॥ गृहपाश तोडिती ॥ प्रेमे हरिच्या
 ॥ २ ॥ दोहनें वधूजनें ॥ त्यागिलीं सप्ताजनें ॥ चिन्त भवभंजनें ॥ वेधिलें असें ॥
 ॥ ३ ॥ एकी अनें काढितां ॥ स्वजनासी बाढितां ॥ वेणुकानीं पडतां ॥ त्याहीं
 धांवल्या ॥ ४ ॥ एकी शेष जेविती ॥ एक पती सेविती ॥ त्याही वेगें धांवती ॥
 कामविल्ल्या ॥ ५ ॥ एकी थानीं लेंकुरें ॥ जाती लोटुनियां करे ॥ शासनें अ-
 चंकरें ॥ ते निघाली ॥ ६ ॥ विपरीत भूषणे ॥ दिसती न दूषणे ॥ चितीं व्रज
 भूषणे ॥ वेध लाविला ॥ ७ ॥ एकीं नाकीं बाळिया ॥ कानीं मोती ल्यालिया
 त्याहि वेगें आलिया ॥ जेथें हरि तो ॥ ८ ॥ बडिलीं वर्जिलिया ॥ पतिनीं ही गो-
 जिलिया ॥ तरि नाहीं लाजलिया ॥ पावल्या हरी ॥ ९ ॥ त्यागुनी मताभिमान
 स्वकुल अभिमान ॥ गातो विना तान मान ॥ वामन गुण ॥ १० ॥ श्रीशंभूदे ॥
 शादूलविक्रीडित- माळाकार परस्परें कर गळां घालूनि गोपांगना ॥ गा-
 ती नाचति पाहती अवधिया एका जगज्जीवना ॥ सोन्याचे मणि
 ओंविले भुजगुणीं गोव्या शशांकानना ॥ पाचूचे पदकस्थळीं स्म-
 रमना श्रीदेवकीनंदना ॥ १ ॥ कालिंदी तर बाळुवंत गगतीं संपूर्ण
 तारापती ॥ कल्हारीं कुमुदोत्पलीं अलि शरत्कालीं जलीं गुंजती ॥
 वारा मंद स्फुग्ध शीतल फुलें नाना तरू शोभती ॥ ऐशा यामिनिगो-
 पिका हरिसवें रासोत्सवें क्रीडती ॥ २ ॥ गोपी नाचक इंद्रनील मिर-
 वे मुक्ताफळांच्या कळा ॥ गोव्या गोंढिणि रासमंडळिं तशा मध्ये ही
 सांवळा ॥ कन्नूरी निटिलीं कलंदननया श्रीरास माळा गळां ॥ सो-
 भाग्य व्रजभूमिचें पदरजें त्याच्याचि आलें फळा ॥ ३ ॥ जे ते गोपि
 प्रापणाच जवळी वाटे असावा हरी ॥ जाणूनी जितुक्या स्त्रिया
 तितुकिया तत्काळ मूर्ती धरी ॥ सोन्याचे मणि इंद्रनील तितुकेतो
 हार त्याचे परी ॥ दों गोपींत मुकुंद रुष्णा युसुलीं एकेक ते सुंदरी
 ॥ ४ ॥ सर्वांचे हरिकंधरी भजनया रासक्रिया मंडळीं ॥ रुष्णाचेस-
 कळां गळां भज अशी झाली अहो सांखळी ॥ एका त्या अवध्या-
 स्थळीं प्रकृतिही नाना दिसे वेगळी ॥ गोव्या गोंढिणि त्यांत एक

भिरवे कृष्णप्रभा सांवळी ॥ ५ ॥ त्या गोपी जितुक्या करूनि तितुक्या मूर्ती जरी नाचला ॥ ज्या त्या मानिनि आपणाचि जवळी आहे हरी एकला ॥ तीची तेथुनि दृष्टि ती न विघडे जो जो जिणें देखिला ॥ मेघश्याम अनेकरूप रमतो ऐसें न भासे तिला ॥ ६ ॥ रूपें तीं स्मर कल्पवृक्ष हरिचीं गोपांगना त्या लता ॥ कीं ते मेघ समूह त्या चमकती त्या माजि विद्युलता ॥ कीं तारा युवती अनंत गगनां मूर्ती मधें नीलता ॥ जेव्हां एकचि तेधवां उडुगणीं मूचंद्रमा खालता ॥ ७ ॥ गोच्या गौळिणि सांबळ्या हरि तनू रासोत्सवीं नाचती ॥ श्रीगंगे यमुने मधें तरल ते कळोळ आंदोलती ॥ गोपी लोचन मी न लोल मकर श्रीकुंडले लोलती ॥ गोपस्त्रीकुचकुंभ तारक करी पोहे रतीचा पती ॥ ८ ॥ धें धें ताल समन्वये ध्वनि उठे कीं तं तनन श्रुती ॥ त्या गोपी व्यतिरेक गाउनि परब्रह्मीं अहो नाचती ॥ तेथेंगायक ते सुनी भ्रमर तद् वृंदांसवे गुंजती ॥ आत्मा निर्गुण विश्वउद्धरितसे श्री योग माया पती ९ कोणी लाविति नाचतां मुख मुखा तांबूल त्याचे मुखीं ॥ कोणी मानवला हरी मजबरी ऐशाच भावें सरवी ॥ त्यांच्या देखुनियां कळा सुनि करी त्या त्या गुणासारखी जे ने आवडती ह्याने मज अशी नाहीं दुजो आणखी ॥ १० ॥ कोणी श्री भुजदंड हुंगिति गळां जे आपुल्या घातले, जे स्वाभाविक्त ही सगंध अगरू श्रीचंदने चर्चिले ॥ कोणी श्रान्त कुचावरी करतल श्रीमूर्तिचें ठेविलें ॥ कोणी ओष्ठहि नाचतां मुख मुखीं घालूनि आस्वादिलें ॥ ११ ॥ ऐशा कृष्ण समागमें स्मर भरे गोपांगना नाचल्या ॥ गती चित्र विचित्र नृत्य करितां कामातुरा भागल्या ॥ मूर्तश्रीपतिच्या समीपचि गळां तींहीं मिथ्या घातल्या ॥ लक्ष्मी वांचुनियां अलश्ररनिने गोपांगना लाधल्या ॥ १२ ॥ नानाभिन्न उपाधि घेउनि लयीं माया निघे केवळीं ॥ श्रीमूर्ती युवती मिळोनि घडली होती अशी सांखळी ॥ तेंब्रह्म प्रतिबिंबलें बहुघटीं जें एक एके जळीं ॥ गोपी एकचि कृष्ण एक रमती हंहे अशीं वेगळीं ॥ १३ ॥ गोपींचे मुख इंदु बिंदु वरते नृत्ताभ्रमें निर्मिले ॥ नानारूप धरे करे सरव-

करें पीतांबरें पूषिलें ॥ कस्तूरी विण निष्कलंक बरवे एणांक ते
 शोभले ॥ काम व्याधि अनादि आधिजिनुके ते सर्वही नासले १४
 गांरी कंचुकिच्या जगद्गुरु करें गोपींचिया स्मृतल्या ॥ ग्रंथी चिज्ज-
 उ त्या अनादि रचित्या त्याही अहो तूरल्या ॥ कृष्णाच्या अधरामृते अ-
 मरता नात्काळ त्या पावल्या ॥ नीवी-मोक्ष मुबुंदहस्तकमलें तो मोक्ष
 त्या लाधल्या ॥ १५ ॥ नेले राजसराग ते अधरिंचे श्रीवल्लभें चुंबनें ॥
 दृष्टींतल निरंजनें हरपलीं जीं तामसें अंजनें ॥ जें कांचंदन सत्वही
 हरि हरी त्यांचें निजालिंगनें ॥ केल्या निर्गुण त्या रतान्न-समयीं गो-
 पी जगज्जीवनें ॥ १६ ॥ जात्या निर्गुण त्या परंतु सगुणप्रेमेंचि जें रा-
 हिलें ॥ कांहीं चंदन शफ़्फ़ता उरवुनी तें सत्वतो शोभलें ॥ स्नानंदांत
 बुडी रतान्न-समयीं देउनि तें ठेविलें ॥ जीवन्मुक्तपणें हरीस सक-
 ळी तेणेंचि आलिंगिलें ॥ १७ ॥ ब्रह्मीं नित्यसरवानुभूतिरस त्या रं-
 गेंचि जें रेखिलें ॥ कीं पुण्यार्णव देवकी-जररजें त्याही भिषें ओति-
 लें ॥ गोपींच्या कुचकुंकुमें करुनियां माळा गळां माखिली ॥ क्रीडांतीं
 हरिमूर्ति सावधपणें ती एकली देखिली ॥ १८ ॥ गोपींच्या स्थिरजंग-
 मा सहित जो त्यांच्या पतींचा हरी ॥ आत्माकारण संतदृष्टिस दिसे
 जो तंतु सर्वांबरीं ॥ त्याशीं सर्व निशा निशापनिमुखी ज्या क्रीड ती सुं-
 दरी ॥ त्याला धन्य किती ह्मणूं त्रिभुवना ज्यांची कथा उद्दरी ॥ १९ ॥
 कामी लोक तयांसही निज-कथा प्रीतिप्रद श्रीहरी ॥ विश्वोद्धार
 निमित्त गोपललनाक्रीडा विचित्रा करी ॥ ऐसें आपणही करूं ह्मण-
 उनी जो कां अपेक्षा धरी ॥ चोडेसें विषतो गळां न मिरवी कां होशि-
 वाचे परी ॥ २० ॥ गोपीतें रतिलाप्त देउनि सदां जो ऊर्ध्वरेता हरी ॥
 तेव्हां नत्यति मानिती निजभूजीं आलिंगित्या सुंदरी ॥ जो लक्ष्मी-
 पति नित्यमुक्त करिती जे मूढ त्याची सरी ॥ ते तोंडें वणवा पिउं न-
 ह्मणती कां हो तयाचे परी ॥ २१ ॥ गोपींच्या नटन-श्रमें करुनि जो अ-
 ला उबारा हरी ॥ कालिंदीसलिलामधें गजगतीं संगेंचि लीला करी
 संगें गोळणि मागुती उपवनीं त्यांशीं रसे श्रीहरी ॥ भाग्यें गोपबधू-
 चिया क्रमिलिया ऐशा बहू शर्वरी ॥ २२ ॥ गोपीनाथकथारुची सु-

जनहो घ्या आयु लात्या मना ॥ शृंगारामृत हेंचि घ्या त्यजुनियां दुर्वा-
सना कामना ॥ गोपीतें अधरामृतें कलियुगीं नामामृतें वामना ॥ कें
लें धन्य तया तुह्मी फुकट कां नेघा जगज्जीवना ॥ २१ ॥ जो नेणे वि-
षयाविणें रुचि तया आह्मां तुह्मां कारणें ॥ केला गोपवधू विलास
रस हा विख्यात नारायणें ॥ त्याही उपरि काव्य नाटक मिषें शृंगार
जो पाहणें ॥ या श्रीकृष्ण-कथामृतीं न रमणें धिक् धिक् तयाचें जि-
णें ॥ २४ ॥ गार्दचें शिष्य ते पशू परिसुधा ते नों स्ववे त्या मिसें ॥ क-
में आचरती समस्तहि ऋषी वेदोदितें त्या रसें ॥ लोकोद्धार निषि-
न्न गोपललना संगें सुकुंदें असें ॥ केले त्या चरितामृता शकमुखें
राजर्षि प्याले तसे ॥ २५ ॥ देनांही विषपावली अभृतता ते राक्ष-
सां घृतना ॥ नीवी-मोक्ष अपेक्षितांचि चटल्या बैकुंठ गोपांगना ॥
द्वेषें दानव शत्रु दैत्य तरले ऐषा जगज्जीवना ॥ घ्या प्रेमें श्रवणें क-
रूनि तृदयीं हे वामनप्रार्थना ॥ २६ ॥ इति रासक्रीडा समाप्ता ॥

वामन पंडितकृतध्यानमाळा.

वसंततिलका- वंदूनियां जलधिजा-पतित्या पदांतें ॥ वणीन त्या ह-
रिचिया तनुसंपदांतें ॥ बोले मुनी कपिल भागवतीं स्ववाचे ॥ माते-
स तेचि गुण गादन केशवाचे ॥ १ ॥ ध्यावें बरे हरिचिया पदपंक-
जांतें ॥ वज्रांकुशाध्वजसरोरुह अंक ज्यांतें ॥ आरक्त वर्तुळ नखें
तृदयीं प्रभा ते ॥ नाशी अनादि तम सूर्य तसा प्रभाते ॥ २ ॥ प्र-
क्षालितां चरण ते शिव त्या जळाला ॥ घेतां शिरीं गरळदाह नि-
वे जळाला ॥ माथां धरूनि शिव तें शिवनीर जाला ॥ ध्यावें असें
स्मरत त्या पदनीर जाला ॥ ३ ॥ मांडीवरी चरण सुंदर पाद-प-
द्या ॥ पासूनि जानुवरि ठेबुनि नित्य पद्या ॥ प्रीती करूनि चुस्कि-
ते जननी जनाची ॥ माना विधीचिहि बधू भवभंजनाची ॥ ४ ॥
ज्या मांडिया खगभुजांवरि वर्तमाना ॥ ज्या सांवळ्या अतसिका-
कुसुमा-समाना ॥ पीतांबरवरिकरी अतिरम्यकांची ॥ पंक्तीजिला

मणि मया लघुघंटिकांची ५ नाभीहृदीं कमळपुत्र विरिंचिज्यांत
 त्रैलोक्य- उद्भव ज्या जगदंबुजांत ॥ विस्तीर्ण ऊरु नव यौवन-भा-
 व दावी ॥ ज्या चिह्नीं उगवल्या असिभावदावी ॥ ६ ॥ श्रीयुक्त-
 लमल त्या भव मोचनाचें ॥ जें दे मनासि सुख वादवि लोचनाचें
 ध्यावें चराचर नमस्कृत कंधरातें ॥ जो कौस्तुभा मिरवितो अति
 कंधरातें ॥ ७ ॥ जे मंदरें मधिति बाहु सुधांबुधीतें ॥ ध्यावें तया स-
 कळ-वीर- सुधांबुधीतें ॥ धारा दहाशत सुदर्शन चक्र हातीं ॥ प-
 त्यांत हंस करिं शंख असा पहातीं ॥ ८ ॥ कौमोदकी प्रिय गदास्य-
 र भंतरंगें ॥ जें मारिबला असुर मर्दुनि रक्त-रंगें ॥ गुंजारवें करु-
 नि सेविनि भृंगमाला ॥ कुंठी मणी जिववितो स्थिर- जंगमाला ॥
 ॥ ९ ॥ झाला स्वभृत्य करुणेंच करुनि रूपी ॥ त्याचें सुखाब्ज- सुख
 कोण जगीं निरूपी ॥ गंडस्थळां मकर- कुंडल- मोंक्तिकांची ॥ डो-
 ळे प्रभा सरळता अति नासिकांची ॥ १० ॥ जी ज्यांत लुब्ध कुटिला
 लक- भृंग जाला ॥ श्री मीनयुग्म करि ज्या वदनां बुजाला ॥ सुभ्रू सु-
 रवाब्ज नयनाब्ज- युगें करुली ॥ शोभे जळस्थळ सरोरुह- भाह-
 रूनी ॥ ११ ॥ ध्यावें विशेष अवलोकन लोचनाचें ॥ तापत्रया नि-
 वविजें भव मोचनाचें ॥ सस्नेह ज्यांत अति सुंदर हास्य मंद ॥ प्रे-
 मप्रसाद शक्त ज्यांत असे अमंद ॥ शोषी अशेष भव- शोक- स-
 मुद्र वारी ॥ हांसे असा परम सुंदर दानवारी ॥ पीडा करी मुनि मनां-
 त रिघोनि काम ॥ भ्रूमंडले शुलवि त्यासहि पूर्ण काम ॥ १२ ॥ ध्या-
 नास आश्रय असं अतिहास्य देवें ॥ केले जसें इनर नाठवि जे स-
 देंवें ॥ आरक्त दंत अधरामृत- तेज यांत ॥ ध्यावा असा स्मरत विष्णु
 तृदंबुजांत ॥ १३ ॥ रूपां अशा हरिचिया जडतांचि भाव ॥ प्रेमें-
 महा उठति सात्विक अष्टभाव ॥ तो नाठवे हरिहि मानस- हंस
 रूपी ॥ जाऊनियां मनबुडे निज चित्स्वरूपां ॥ १४ ॥ हे ध्यान पद्ध-
 ति चतुर्दश- रत्न- माला ॥ पायीं समर्पिल तया पुरुषोत्तमाला ॥
 पद्यासि पद्यचि निघे मुखे वामनाच्या ॥ वृत्ती असोनि हरिरूप-
 मया मनाच्या ॥ १५ ॥ इति वामन पंडितकृत ध्यानमाला समाः

वामनपंडितकृत प्रियसुधा प्रारंभः

द्रुतविलंबित-पतिनिमित्त पती तुजला प्रिये॥ प्रिय असें स्मृणातां स-
हसा नये॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि
मीपणा॥ १॥ पुरुषही स्व-सुखार्थं करेवं स्त्रिया॥ स्मृणातसे सक-
ळांहुनि ते प्रिया॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज
राकुनि मीपणा॥ २॥ सुनयनें सदनें विविधें धनें॥ निज-सुखा-
र्थ समस्तहि साधनें॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख-
तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ३॥ सकळ आवडि काळ बळें तुरे॥ प-
रि निजीं निजतान कधीं विरे॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥
वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ४॥ प्रियहि अप्रिय होय घ-
डी घडी॥ परि कदापि नये निज नावडी॥ परम आवडि आपुलि
आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ५॥ वळखिनें भल-
नें प्रिय मानिती॥ नवल कीं प्रिय हें जन नेणती॥ परम आवडि
आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ६॥ निजब-
ळें सुखही तरि सांपडे॥ बहुत जो प्रिय तो बहु आवडे॥ परम
आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ७॥ स्व
सुख तेंचि सुषुप्तिं जसें उरे॥ तधिं तरी विषयांतहि तें स्फुरे॥ प-
रम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ८
सुख-सुधाकर-राहु अहंछती॥ निज स्मृणूनि तरी प्रिय मानिती
परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा
॥ ९॥ नयनिं राहु शरीं करिनां दिसे॥ तसि अहंछति त्यास्त
उत्तसे॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख तूं तुज रा-
कुनि मीपणा॥ १०॥ इतर ईश्वर मानिति त्यां जनां॥ निज-स्व-
र्थचि कीं ननुपासना॥ परम आवडि आपुलि आपणा॥ वळख
तूं तुज राकुनि मीपणा॥ ११॥ हरिरूपेंच करूनि नि-
मित्तहि त्यांसचि तो प्रिय तत्वता॥ परम आवडि आप-
णा॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा॥ १२॥ नम न तेंचि

महांतरीं ॥ प्रिय असा कळल्या उपरी हरी ॥ परम आवडि आपुलि
 आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा ॥ १३ ॥ सहज चिन्मय
 जोचि अहो हरी ॥ प्रिय मुकुंद असें कळल्यावरी ॥ परम आवडि
 पुलि आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा ॥ १४ ॥ कळलिया हरि
 ची सकळा स्तपना ॥ मग कळे हरिभक्ति अरवंडना ॥ परम आवडि
 आपुलि आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा ॥ १५ ॥ जड
 शरीरवि आपण या भ्रमे ॥ प्रियतमे कळतीं स्थिरजंगमे ॥ पर
 म आवडि आपुलि आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा
 भ्रम-कषाटहि तें जरि ऊघडे ॥ स्मरव उदंड अरवंडचि सांपडे
 म आवडि आपुलि आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा
 प्रिय-सुधा उपदेश गिरे प्रती ॥ करुनि वामन तीस ह्मणे सती
 म आवडि आपुलि आपणा ॥ वळख तूं तुज राकुनि मीपणा ॥

समाप्त.

वामन पंडितकृत तत्त्वमाळा.

शार्दूलविक्रीडित— श्रीनारायण निर्निमित्त उगला आहे जसा
 श्वये ॥ तैसें विश्व तयांत हें उपजतें वस्तुस्वभावे स्वये ॥ मा
 दू तया मधें प्रथमता होते अजा जेधवां ॥ तेह्नां निर्गुण तों
 श्वर तया ध्यावे ह्मिता माधवा ॥ १ ॥ मध्यान्हीं किरणीं मृष
 तसी मायाच अव्यक्त ते ॥ अव्यक्ते मग निर्गुणीं सगुणता र
 ता वर्तते ॥ इच्छा सृष्टि निमित्त वृत्ति उठिली तें सूत्र तेथें कि
 शक्तीचें बळ आगळें बळ तिन्हीं सूत्रारव्य तत्तीं तया ॥ २ ॥
 सृष्टि करावया उपजली शक्तिक्रिया रूपिणी ॥ जीचा बास र
 णीं प्रबळ जो आधीं तयां तीं गुणी ॥ ते चिच्छक्ति अधीन स
 णिंची जे शक्ति तेथें वसे ॥ ते चिच्छक्ति करुनि यासिच मह
 य राजा असे ॥ ३ ॥ तत्त्वे दोनिहि सूत्र आणखि महत्त्व
 णेगळी ॥ संख्ये माजि न मोजिती श्रुति मधें ऐसेंचि सर्वा

